

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hovioikeuslakia, hallinto-oikeuslakia, merilakia, ryhmäkannelakia, poronhoitajien sijaisapukokeilusta annettua lakia, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annettua lakia, eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puittepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puittepäätöksen soveltamisesta annettua lakia, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annettua lakia.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus siten, että muutosten jälkeen Suomessa olisi viisi hovioikeutta ja kuusi hallinto-oikeutta.

Uudistuksella vähennettäisiin hovioikeuksien määrää yhdellä ja hallinto-oikeuksien määrää kahdella. Uudistuksella yhdistettäisiin Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet ja Kouvola ja Kuopion sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Itä-Suomen hovioikeus ja Kuopion hallinto-oikeus sijoitettaisiin Kuopioon ja Oulun hallinto-oikeus Ouluun. Hovi- ja hallinto-oikeuslakeihin tehtäisiin uudistuksen edellyttämät muutokset.

Muihin mainittuihin lakeihin tehtäisiin rakenneuudistuksen edellyttämistä tuomiopii- rimuutoksista johtuvat korjaukset niihin pykäliin, jotka säätävät alioikeuksien sekä syyttäväviranomaisten alueellisesta toimivallasta hovioikeuspiireittäin. Lisäksi poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain mukaiset asiat käsiteltäisiin yhdistymisen seurauksena jatkossa Oulun hallinto-oikeudessa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
PERUSTELUT	4
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
1.1 Tuomioistuinlaitoksen kehittyminen	4
1.1.1 Hovioikeudet	4
1.1.2 Hallinto-oikeudet	4
1.2 Rakenteelliset muutostarpeet	5
2 NYKYTILA	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	6
2.1.1 Yleistä	6
2.1.2 Tuomioistuinten toimintaympäristö	7
2.1.3 Asiamäärien ja keskimääraisten käsittelyaikojen kehitys	8
2.1.4 Henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus	8
2.1.5 Väestökehitys nykyisten tuomioistuinten tuomiopiireissä	9
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä Pohjoismaiden lainsäädäntö	9
2.2.1 Yleistä tuomioistuinrakenteista	9
2.2.2 Ruotsi	10
2.2.3 Norja	13
2.2.4 Tanska	15
2.2.5 Yhteenveto	16
2.3 Nykytilan arviointi	17
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	19
3.1 Tavoitteet	19
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja tuomioistuinten sijainti	19
3.3 Keskeiset ehdotukset	20
3.3.1 Hovioikeudet	20
3.3.2 Hallinto-oikeudet	21
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	22
4.1 Taloudelliset vaikutukset	22
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	22
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	23
5 ASIAN VALMISTELU	23
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	24
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	25
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	25
1.1 Hovioikeuslaki	25
1.2 Hallinto-oikeuslaki	25
1.3 Merilaki	25
1.4 Ryhmäkannelaki	25
1.5 Laki poronhoitajien sijaisapukokeilusta	26
1.6 Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa	26
1.7 Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta	26

1.8	Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä	27
1.9	Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä	27
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	27
3	VOIMAANTULO JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	28
4	SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	28
	LAKIEHDOTUKSET	30
	hovioikeuslain muuttamisesta	30
	hallinto-oikeuslain muuttamisesta	31
	merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta	33
	ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta	34
	poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain muuttamisesta	35
	omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta	36
	eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta	38
	rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	40
	rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	41
	LIITTEET	42
	RINNAKKAISTEKSTIT	42
	hovioikeuslain muuttamisesta	42
	hallinto-oikeuslain muuttamisesta	44
	merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta	46
	ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta	48
	poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain muuttamisesta	49
	omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta	50
	eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta	53
	rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	56
	rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	58

PERUSTELUT

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Tuomioistuinlaitoksen kehittyminen

1.1.1 Hovioikeudet

Oikeudenkäyttö oli Ruotsi-Suomessa 1600-luvulle saakka vielä heikosti järjestettyä. Alimpana asteena riita- ja rikosasioita käsiteltiin maaseudulla käräjillä ja kaupungeissa raadeissa. Ylimpänä tuomiovallan käyttäjänä toimi kuningas, jonka puoleen vuosisatojen saatossa syntyneen käsityksen mukaisesti jokaisella oli viime kädessä oikeus kääntyä. Oikeudenhoidon kehittyessä perustettiin muutoksenhakuasteeksi vuonna 1614 Tukholmaan kuninkaallinen Hovioikeus eli Svean hovioikeus.

Ruotsin valtakunnan itäisten osien oikeudenhoidon helpottamiseksi kuningas Kustaa II Adolf perusti vuonna 1623 Turun hovioikeuden. Kuningas Kustaa III perusti Vaasan hovioikeuden vuonna 1776. Vaikka tuomioistuinjärjestelmä oli tuossa vaiheessa kaksiportainen, kuningas käytti edelleen ylintä tuomiovaltaa.

Vuonna 1789 Ruotsiin perustettiin korkein oikeus käyttämään ylintä tuomiovaltaa. Autonomian ajalla 1809–1917 Suomen suuriruhtinaskunnassa ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käytti senaatin oikeusosasto.

Jo Vaasan hovioikeutta perustettaessa nousi esille kysymys ylemmän asteen oikeudenhoidon järjestämisestä Viipurin läänissä. Kolmas hovioikeus, Itä-Suomen hovioikeus, perustettiin kuitenkin vasta 1839 Viipuriin. Sodan sytyttyä 1939 Itä-Suomen hovioikeus joutui lähtemään evakkoon ja toimi ensin Heinolassa siirtyen elokuussa 1940 Kuopioon.

Suomen itsenäistyttyä 1917 perustettiin vuonna 1918 ylintä tuomiovaltaan riita- ja rikosasioissa käyttämään korkein oikeus.

Itsenäisyyden aikana perustettiin vuonna 1952 Helsingin hovioikeus. Hovioikeuksien asiamäärät nousivat merkittävästi 1970-luvun loppuun mennessä. Ruuhkien purkamiseksi perustettiin kaksi uutta hovioikeutta: vuonna

1978 Kouvolan hovioikeus ja 1979 Rovaniemen hovioikeus.

Tuomioistuintoiminnan painopistealuetta on viime vuosina pyritty siirtämään ensi asteen tuomioistuimiin vahvistamalla käräjäoikeuksia. Vuoden 2010 alusta tuli voimaan käräjäoikeusuudistus, jossa käräjäoikeuksien lukumäärää vähennettiin 51:stä nykyiseen 27 alioikeuteen.

1.1.2 Hallinto-oikeudet

Ruotsi-Suomessa yleiset lainkäyttöasiat ja hallintoasiat eroteltiin, mutta hallinnollisen lainkäytön ja muun hallintotoiminnan välillä ei ollut selkeää eroa. Ensimmäinen hallintotuomioistuin perustettiin kuitenkin jo 1600-luvulla, kun kamarioikeus erotettiin valtiontalouden valvojana toimineesta kamarikollegiosta käsittelemään tiettyjä lainkäyttöasioita. Yleisinä hallintoviranomaisina toimivat 1600-luvun puolivälistä lähtien maaherrojen johtamat lääninhallitukset, jotka muodostuivat myös yleisiksi hallintolainkäyttöviranomaisiksi. Hallintoviranomaisen päätöksiin haettiin muutosta ylemmältä hallintoviranomaiselta, jolla oli myös valta valvoa alempien viranomaisten ratkaisutoiminnan lainmukaisuutta.

Autonomian aikana 1809–1917 ylimpänä hallintoviranomaisena ja myös korkeimpana tuomioistuimena toimi senaatti, jonka talousosastolla oli yleinen toimivalta hallinto- ja hallitusasioissa oikeusosaston käsitellessä riita- ja rikosasioita. Vähitellen alettiin kuitenkin vaatia, että hallinto-oikeudelliset valitusasiat on ainakin ylemmässä asteessa ratkaistava riippumattomassa hallintotuomioistuimessa. Vuonna 1918, samaan aikaan korkeimman oikeuden kanssa, perustettiin korkein hallinto-oikeus hoitamaan niitä ylimmän asteen lainkäyttötehtäviä, joita aikaisemmin oli hoitanut senaatin talousosasto.

Myös alemmanasteista hallintolainkäyttöä ryhdyttiin kehittämään tavoitteena riippumaton lainkäyttöorganisaatio, vaikka hallinnon sisäinen muutoksenhakujärjestelmä edelleen säilyi. Käytännössä valitukset ohjautuivat

pääasiassa lääninhallituksiin, joihin muodostettiin vuonna 1955 kollegiset lääninoikeudet käyttämään lääninhallitusten lainkäyttövaltaa. Lääninoikeuksien asema muodostui vähitellen itsenäisemmäksi ja lääninoikeuden puheenjohtaja ja jäsenet hoitivat yleensä vain lääninoikeuden toimintaan liittyviä tehtäviä, vaikka olivatkin lääninhallituksen virkamiehiä.

Vuonna 1989 lääninoikeudet irrotettiin hallinnollisesti lääninhallituksista ja niistä muodostui itsenäisiä tuomioistuimia. Näin siirryttiin selkeästi kaksiasasteiseen hallintotuomioistuinjärjestelmään. Lääninoikeuksien asema vahvistui vuonna 1996, kun uuden hallintolainkäyttölain myötä yleiseksi valitustieksi valtioneuvoston alaiseen organisaatioon kuuluvan viranomaisen päätöksestä säädettiin lääninoikeus. Myös lääninoikeuslakia muutettiin 1.9.1996 lukien siten, että lääninoikeuksille muodostettiin yhteisiä tuomiopiirejä tehtävien asianmukaisen ja joutuisan hoitamisen turvaamiseksi. Uuden lääninjoon voimaan tultua 1.9.1997 myös lääninoikeuksien tuomiopiirijako irrotettiin lääninjoosta.

Seuraava suuri uudistus tapahtui vuonna 1999, kun perustettiin silloisten 11 lääninoikeuden sijaan nykyiset kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta eli Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Uudistuksen tavoitteena oli vahvistaa hallintolainkäytön järjestelmää muodostamalla lääninoikeuksien pohjalta uudet alueelliset hallinto-oikeudet, joihin asiat jakaantuisivat mahdollisimman tasapuolisesti, ja joissa olisi riittävät voimavarat ja asiantuntemus eri asiaryhmissä. Samalla Vaasassa sijainnut vesiylioikeus yhdistettiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Vaasan hallinto-oikeus ratkaisi lääninoikeuden toimivaltaan kuuluneiden asioiden lisäksi myös uuden ympäristönsuojelulainsäädännön ja siihen liittyvät vesilain muutoksen mukaiset asiat, jotka keskitettiin kyseiseen hallinto-oikeuteen. Niin ikään turvapaikka-asiat, välillistä verotusta koskevat asiat ja eräitä muita pienempiä asiaryhmiä on keskitetty Helsingin hallinto-oikeuteen.

Ahvenanmaalla ei ole erillistä hallinto-oikeutta, vaan Ahvenanmaan hallintotuomioistuin toimii Ahvenanmaan käräjäoikeuden

yhteydessä käsitellen noin 100 hallintolainkäyttöasiaa vuodessa.

Hallinto-oikeuksia perustettaessa ei ollut asiaruuhkia ja käsittelyajat olivat suhteellisen lyhyitä. Uudistuksen yhteydessä säädettiin myös uusi hallinto-oikeuslaki (430/1999) ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirit määriteltiin aikaisemman lääninjoon asemesta maakuntajakoon perustuen.

1.2 Rakenteelliset muutostarpeet

Suomen tuomioistuinlaitos on edellä kuvattulla tavalla kehittynyt pitkän ajan kuluessa monessa eri vaiheessa. Suomessa on tällä hetkellä kuusi hovioikeutta ja kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta.

Sekä hovi- että hallinto-oikeudet ovat hyvin eri kokoisia niin käsiteltävien asioiden kuin henkilöstönkin määrällä mitattuna. Tuomioistuinten välillä on eroja myös tuloksellisuudessa ja tuottavuudessa. Tämä aiheuttaa ajoittain suuriakin käsittelyaikaeroja tuomioistuinten välillä, mikä vaarantaa kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Vuoden 2010 alusta lukien toteutettu ja onnistuneeksi koettu käräjäoikeusuudistus on ollut taustana myös muutoksenhakutuomioistuinverkoston rakenteen tarkastelun käynnistämiseksi. Oikeusministeriön asettama hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämistä selvittänyt toimikunta jätti mietintönsä 30.3.2011 (OMML 17/2011). Mietinnössä on todettu, että muutoksenhakutuomioistuinten toimintaa tulisi kehittää niin, että ratkaisujen laatu paranee ja työ tehostuu entisestään. Tuomioistuinten organisaatorakenteen tarkistamisella on arvioitu voitavan vaikuttaa tuomioistuinten kokoon siten, että voidaan luoda nykyistä paremmat edellytykset varmistaa riittävä yleis- ja erityisosaaminen kussakin tuomioistuinyksikössä. Rakenteellisilla muutoksilla voidaan myös vähentää tuomioistuinten haavoittuvuudesta johtuvaa oikeudenkäyntien pitkittymistä. Näin ollen myös muutoksenhakutuomioistuinten kohdalla tavoitteena tulisi olla riittävän suurien ja toiminnallisesti vahvojen yksiköiden muodostaminen, mikä käytännössä tarkoittaa yksiköiden määrän vähentämistä. Toimikunta ehdotti hovioikeuksien määrän vähentämistä yhdellä ja hallinto-oikeuksien kahdella.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu, että tuomioistuinten riittävän laaja toimipaikkaverkko turvataan ja että hovi- ja hallinto-oikeuksia ja niiden toimialueita uudistetaan. Valtiontalouden tilan heikentyminen ja oikeusministeriön hallinnonalan määrärahojen niukkuus edellyttävät keinoja, joilla oikeusturvan saatavuus voidaan taata parhaalla mahdollisella tavalla tiukasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Tuomioistuinverkostoa tiivistämällä voidaan pitkällä aikavälillä tehostaa tuomioistuinten toimintaa ja saavuttaa säästöjä.

Tällä esityksellä pyritään toteuttamaan hallitusohjelmaan kirjattu sekä oikeusministeriön asettaman toimikunnan ehdottama muutoksenhakutuomioistuinverkoston rakenteellinen uudistus.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Yleistä

Hovioikeuksista säädetään hovioikeuslain (56/1996) 1 §:ssä, jonka mukaan yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeudet.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa hovioikeuksien tuomiopiireistä (180/2009). Sen mukaan hovioikeuksien tuomiopiireihin kuuluvat seuraavat käräjäoikeudet: Turun hovioikeuspiiriin Ahvenanmaan, Kanta-Hämeen, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Vaasan hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Satakunnan käräjäoikeudet. Itä-Suomen hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Savon, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeudet. Helsingin hovioikeuspiiriin kuuluvat Espoon, Helsingin, Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeudet. Kouvolan hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Karjalan, Hyvinkään, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet sekä Rovaniemen hovioikeuspiiriin Kemi-Tornion, Lapin, Oulun ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet.

Hallinto-oikeuksista säädetään hallinto-oikeuslain (430/1999) 1 §:ssä. Sen mukaan yleisiä alueellisia hallinto-oikeuksia ovat Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Hämeenlinnan hallinto-oikeudella on lisäksi pysyvä istuntopaikka Jyväskylässä ja Kuopion hallinto-oikeudella vastaavasti Mikkelissä ja Joensuussa.

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston päätöksessä hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä (490/1999). Sen 2 §:n mukaan hallinto-oikeuksien tuomiopiirit muodostuvat yhdestä tai useammasta maakuntajakolain (1159/1997) mukaisesta maakunnasta seuraavasti: Helsingin hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnat. Kouvolan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Päijät-Hämeen maakunnat. Turun hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakunnat. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakunnat. Vaasan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat. Kuopion hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat. Oulun hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnat. Rovaniemen hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluu Lapin maakunta.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirijäotukseen liittyvää sääntelyä on lisäksi useissa erityislaeissa, sillä viranomaisten toimivalta erinäisissä asioissa on määritelty hovi- tai hallinto-oikeuspiireittäin. Tällaisia ovat muun muassa merilain ja ryhmäkannelain pykälät, jotka määrittelevät merioikeuksien ja ryhmäkanteita käsittelevien käräjäoikeuksien alueellista toimivaltaa. Lisäksi useissa Euroopan Unionin jäsenvaltioiden sekä Pohjoismaiden välistä yhteistyötä koskevissa laeissa on syyttäväviranomaisten ja alioikeuksien toimivallanjakoa koskevia säännöksiä.

Osaan hallinto-oikeuksista on keskitetty käsiteltäväksi tiettyjä asiaryhmiä, kuten vesi- ja ympäristöasiat Vaasaan sekä turvapaikka- ja tietyt veroasiat Helsingin hallinto-

oikeuteen. Poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) mukaisessa valitusasiassa toimivaltainen on Rovaniemen hallinto-oikeus.

Kielilain (423/2003) perusteella kaksikielisiä ovat Turun, Vaasan ja Helsingin hovioikeudet sekä Helsingin, Kouvolan, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Kielellisestä jaotuksesta on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003–2012 (1174/2002).

2.1.2 Tuomioistuinten toimintaympäristö

Suomen perustuslain 21 §:ssä turvataan oikeusturvan saatavuus ja oikeus viivytyksettömään oikeudenkäyntiin. Säännöksen taustalla vaikuttavat vahvasti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevat määräykset. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö on linjannut oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettavia edellytyksiä, muun muassa oikeudenkäynnin keston osalta.

Suomi on saanut useita langettavia tuomioita koskien oikeudenkäyntien viivästymistä. Oikeudenkäynnin viiveitä koskevana kansallisenä hyvityskeinona on vuoden 2010 alusta ollut voimassa laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (362/2009). Sitä sovelletaan yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävissä riita-, hakemus- ja rikosasioissa, mutta soveltamisalaa ollaan parhaillaan laajentamassa myös hallintolainkäyttöön.

Suomi liittyi vuonna 1995 Euroopan unioniin ja sen myötä Euroopan unionin lainsäädäntö tuli yhä merkittävämmäksi osaksi ensin hallintotuomioistuinten, mutta vähitellen myös yleisten tuomioistuinten työtä. Yhteiskunnan monimutkaistuminen on lisännyt myös kansallisten säädösten määrää. Niin ikään jatkuvasti kiihtyvä globalisoituminen asettaa tuomioistuintoiminnalle uudenlaisia, muun muassa kielitaitoon ja erilaisten kulttuurien tuntemukseen perustuvia vaatimuksia. Tuomioistuinten työtä ovat viime vuosina leimanneet myös erittäin laajat ja vaikeasti hallittavat asiat. Tuomioistuinten henkilöstöltä edellytetään vahvaa yleis- ja erityisosaa-

mista, jotta asioiden käsittely voidaan taata oikeusvarmasti ja viivytyksettä.

Tuomioistuinten työtä on viivytyksien välttämiseksi tehostettu kehittämällä johtamista ja työmenetelmiä. Myös ratkaisukokoonpanoja on kevennetty.

Hovioikeusprosessi oli aikaisemmin pääsääntöisesti kirjallista, mutta suulliset pääkäsittelyt yleistyivät 1990-luvun lopulla. Oikeudenkäymiskaarta muutettiin 1.1.1998 voimaan tulleilla säännöksillä, jotta oikeudenkäyntimenettely hovioikeuksissa saatiin täyttämään Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset ja Suomi saattoi peruuttaa varauman, jonka se oli sopimukseen liittyessään tehnyt hovioikeuksien osalta.

Pääkäsittelyjen lisääntymisen seurauksena hovioikeuksien työmäärä kasvoi, joten muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen rajoitettiin ensin seulontamenettelyllä. Sitä koskevat säännökset olivat voimassa 1.10.2003 lukien vuoden 2010 loppuun saakka. Vuoden 2011 alussa tulivat voimaan jatkokäsittelylupaa koskevan oikeudenkäymiskaaren säännökset. Mikäli hovioikeus ei jatkokäsittelylupasäännösten piiriin kuuluvassa asiassa myönnä jatkokäsittelylupaa, käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Hallinto-oikeuksia on pyritty kehittämään yleisinä alueellisina hallinto-oikeuksina. Tällä hetkellä arvioidaan myös tarvetta hajauttaa yhteen hallinto-oikeuteen keskitettyjä asioita kahteen tai useampaan hallinto-oikeuteen. Myös muutoksenhakulautakuntien asema muutoksenhakujärjestelmässä on uudelleen arvioinnin kohteena.

Hovioikeudet ja hallinto-oikeudet ovat henkilöstö- ja asiamääriltään varsin eri kokoisia. Keskimääräisissä käsittelyajoissa on tuomioistuinten välillä suuriakin eroja. Hallinto-oikeuksien kohdalla myös tuomioistuinten tuottavuudessa eli ratkaisujen määrässä henkilötövuotta kohden on suuria eroja. Hovioikeuksien tuottavuusluvuissa erot ovat pienempiä.

2.1.3 Asiamäärien ja keskimääräisten käsittelyaikojen kehitys

Hovioikeuksiin saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat 2007–2011, taulukko 1, liite nro 1.

Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä on lähes puoliintunut sen jälkeen kun kaksi nuorinta hovioikeutta Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeudet perustettiin 1970-luvun lopulla. Saapuneiden asioiden määrä on ollut laskusuuntainen myös lähes koko 2000-luvun. Myös vireillä olevien asioiden määrä on ollut laskussa.

Hovioikeuksien keskimääräiset käsittelyajat 2007–2011, taulukko 2, liite nro 1.

Hovioikeuksien keskimääräiset käsittelyajat ovat olleet pääsääntöisesti laskussa. Niissä on ollut osin merkittäviäkin eroja hovioikeuksien välillä.

Pääkäsittelyjen määrä hovioikeuksissa oli vuonna 2011 yhteensä 3 843 eli pääkäsittely järjestettiin 34 prosentissa ratkaistuista asioista. Pääkäsittelyjen määrä on vaihdellut jonkin verran hovioikeuksittain ollen alimmillaan Rovaniemen hovioikeudessa 30 prosenttia ja ylimmillään Turun hovioikeudessa 38 prosenttia ratkaistuista asioista. Matkakäräjiä on vuonna 2011 järjestetty hovioikeuksissa yhteensä 655 asiassa, mikä on 16 prosenttia kaikkien pääkäsittelyjen määrästä. Matkakäräjien määrä on vaihdellut huomattavasti ollen alhaisimmillaan Helsingin hovioikeudessa 0,1 prosenttia ja korkeimmillaan Vaasan hovioikeudessa 50 prosenttia pääkäsittelyistä.

Hallinto-oikeuksiin saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat 2007–2011, taulukko 3, liite nro 2.

Hallinto-oikeuksien asiamäärät ovat vuodesta 1999 lukien olleet pääosin hienoisessa nousussa, joskin vuonna 2011 asiamäärät kääntyivät 8 prosentin laskuun. Hallinto-oikeuksien asiamääräkehitykselle on ollut tyypillistä asiamäärien vaihtelut. Erityisesti veroasioissa ja ulkomaalaisasioissa saapuneiden asioiden määrät ovat vaihdelleet suuresti eri vuosina.

Hallinto-oikeuksien keskimääräiset käsittelyajat 2007–2011, taulukko 4, liite nro 2.

Hallinto-oikeuksien keskimääräiset käsittelyajat ovat kokonaisuutena vaihdelleet ollen välillä laskussa ja välillä nousussa. Eri hallinto-oikeuksien välillä käsittelyajoissa on ollut merkittäviäkin eroja.

Hallinto-oikeuksissa asioiden käsittely on pääsääntöisesti kirjallista. Kaiken kaikkiaan hallinto-oikeuksissa on vuonna 2011 järjestetty diaarinumeroitain laskettuna yhteensä 553 suullista käsittelyä ja tilaisuuksittain laskettuna 328 käsittelyä sekä 63 katselmusta. Suullisten käsittelyjen määrässä on ollut vaihtelua. Eniten suullisia käsittelyjä on järjestänyt suurin hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, yhteensä 104 tilaisuutta ja vähiten pienin hallinto-oikeus eli Rovaniemen hallinto-oikeus yhteensä 16 tilaisuutta. Katselmuksia on järjestetty eniten Vaasan hallinto-oikeudessa. Tämä selittyy sillä, että kyseiseen hallinto-oikeuteen on keskitetty vesi- ja ympäristöasiat, joissa katselmusten järjestäminen on usein tarpeellista. Vähiten katselmuksia on ollut Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa, jossa ei vuonna 2011 ole järjestetty katselmuksia lainkaan.

Hallinto-oikeuslaissa on määritelty Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle pysyvä istuntopaikka myös Jyväskylään ja Kuopion hallinto-oikeudelle Mikkeliin ja Joensuuhun. Hallinto-oikeudet ovat ilman pysyvää istuntopaikkaakin järjestäneet tarvittaessa suullisia käsittelyjä muilla paikkakunnilla kuin tuomioistuinpaikkakunnilla.

2.1.4 Henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus

Hovioikeuksien henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus, taulukko 5, liite nro 3.

Hallinto-oikeuksien henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus, taulukko 6, liite nro 4.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstömäärät ovat pääosin, joskaan eivät täysin suhteessa asianomaisten tuomioistuinten asiamääriin ja asiarakenteeseen. Vaasan hallinto-oikeuden asiamäärään nähden selvästi suurempaa henkilöstömäärää selittää se, että

asianomaisessa tuomioistuimessa on muista hallinto-oikeuksista poiketen lainoppineiden tuomareiden lisäksi myös tekniikan ja luonnontalouden alan hallinto-oikeustuomareita.

Hovioikeuksien tuottavuudessa ei ole merkittäviä eroja, kun taas hallinto-oikeuksien välillä on varsin suuriakin eroja. Erot voidaan osin, mutta ei kokonaan selittää erilaisella asiarakenteella.

Myös taloudellisuudessa on eroja. Nämä erot selittyvät paitsi ratkaistujen asioiden ja henkilöstön määrällä, niin myös pitkälti tuomioistuinten riippumattomilla menoerillä, kuten toimitilavuokrien määrällä.

2.1.5 Väestökehitys nykyisten tuomioistuinten tuomiopiireissä

Väestön jakautuminen hovioikeuksien nykyisten tuomiopiirien alueella 2011 ja tilastokeskuksen väestöennuste vuodelle 2040, taulukko 7, liite nro 5.

Niin nykytilanteen kuin väestöennusteenkin mukaan suurimmat väestökeskittymät ovat Turun ja Helsingin hovioikeuspiirin alueella. Seuraavaksi suurin väestökeskittymä on nyt ja ennusteen mukaan Vaasan hovioikeuden tuomiopiiri, joskin sen alueella väestömäärä ennusteen mukaan hieman laskee. Itä-Suomen, Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeuksien tuomiopiirien väestö on nykyisellään lähes yhtä suuri, mutta ennusteen mukaan nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiri nousisi tulevaisuudessa väestöltään näistä suurimmaksi.

Väestön jakautuminen hallinto-oikeuksien nykyisten tuomiopiirien alueella 2011 ja tilastokeskuksen ennuste vuodelle 2040, taulukko 8, liite nro 5.

Hallinto-oikeuksien osalta suurimmat väestökeskittymät ovat nyt ja väestöennusteen mukaan Helsingin ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuksien tuomiopiireissä. Seuraavaksi eniten väestöä on Turun hallinto-oikeuden tuomiopiirissä. Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet ovat väkiluvultaan seuraavaksi suurimmat. Niissä nykyinen ja myös ennusteen mukainen väestömäärä on lähes samansuuruinen, joskin Kuopion hallinto-oikeuden vä-

kiluvun ennustetaan nykyiseen verraten hieman laskevan. Väestöpohjaltaan seuraavaksi suurin hallinto-oikeus on Oulu. Sen väkiluvun ennustetaan myös kasvavan vuoteen 2040 mennessä. Vaasan hallinto-oikeus on hieman Oulua pienempi, mutta väestöennuste on senkin osalta kasvava. Hallinto-oikeuksista selvästi pienin on Rovaniemen hallinto-oikeus. Sen väestöpohjan ennustetaan kuitenkin pysyvän lähes ennallaan.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä Pohjoismaiden lainsäädäntö

2.2.1 Yleistä tuomioistuinrakenteista

Muutoksenhakutuomioistuinverkoston rakenne riippuu olennaisesti siitä, miten oikeuslaitos on kussakin maassa organisoitu esimerkiksi eri tuomioistuinlinjojen osalta. Edelleen se riippuu oikeudenkäyntijärjestelmästä eli siitä, miten oikeudenkäynti on prosessilainsäädännössä erilaisissa asioissa järjestetty. Tämän vuoksi eri maiden muutoksenhakutuomioistuinverkostojen lainsäädännöstä irrallinen vertailu ei anna riittävän selkeää kuvaa verkoston toimivuudesta.

Eräiden maiden muutoksenhakujärjestelmiä on hiljattain selostettu useissa lainvalmisteluasiakirjoissa [HE 33/1997 vp, s.10–18; KM 2001:10, s. 34–44; KM 2002:8, s. 32–38; HE 91/2002 vp, s. 19–23; Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen – tarkoituksen ja menettelyn uudelleen arviointi (OMLS 2006:28), s. 16–32; Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö. (OMLS 78/2010) s. 49–56 sekä Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (OMLS 4/2011), s. 30–40]. Näin ollen vertailu on tässä esityksessä rajoitettu järjestelmittään Suomea lähimmin muistuttaviin Pohjoismaihin eli Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan.

Ruotsissa on Suomen tavoin erilliset hallintotuomioistuimet, kun taas Norjassa ja Tanskassa myös hallinto-oikeudelliset lainkäyttöasiat kuuluvat yleisille tuomioistuimille.

Myös Ruotsi eroaa Suomesta useissa suhteissa. Hallintotuomioistuinjärjestelmä on siellä kolmiasteinen, ei kaksiaasteinen kuten Suomessa. Toisaalta myös työnjako erityis-

tuomioistuinten suuntaan on osittain olennaisesti erilainen.

Norjassa ja Tanskassa taas on hallintoasioissa keskeisillä hallinnonaloilla omat muutoksenhakumenettelynsä joko hallinnon sisällä tai erityisissä muutoksenhakulautakunnissa, ja näiden kautta eteneminen on yleensä edellytyksenä prosessin vireillepanolle yleisessä tuomioistuimessa, mikä useimmiten merkitsee yleistä alioikeutta. Tästä myös johtuu, että esimerkiksi verotuksen tai sosiaaliturvan aloilla pääsy ylimpään oikeusasteeseen on Norjassa ja Tanskassa aikaa vievää ja ylimmän asteen oikeuskäytäntöä syntyy näissä asiaryhmissä merkittävästi vähemmän kuin Suomessa.

Edellä kuvatuilla rakenneseikoilla on vaikutusta myös siihen, miten asioiden käsittelyssä tarvittavat henkilövoimavarat jakautuvat tuomioistuinten ja muunlaisten muutoksenhakuelinten kesken.

2.2.2 Ruotsi

Ruotsin tuomioistuinjärjestelmä jakautuu Suomen tapaan yleisiin tuomioistuihin ja hallintotuomioistuihin. Molemmat tuomioistuinlinjat ovat Ruotsissa kolmiportaisia. Suomen tapaan Ruotsissa on useita erityistuomioistuuksia. Lisäksi joitakin asiaryhmiä on keskitetty tiettyjen alioikeuksien käsiteltäväksi. Ruotsin tuomioistuuksia koskeva sääntely on suurimmaksi osin sijoitettu osaksi prosessilainsäädäntöä. Yleisten tuomioistuinten organisaatiosta säädetään osana oikeudenkäymiskaarta (*rättegångsbalken*). Ruotsin hallintotuomioistuuksia koskee oma lakinsa (*lag om almänska förvaltningsdomstolar*). Myös erityistuomioistuinten organisaatiosta on säädetty erikseen joko osana materiaalista lainsäädäntöä taikka omassa erillislaissaan.

Yleiset tuomioistuimet

Yleisenä alioikeutena Ruotsissa toimii kärjäoikeus (*tingsrätt*), josta voi valittaa hovioikeuteen (*hovrätt*). Kärjäoikeuksia on Ruotsissa 48 ja hovioikeuksia kuusi. Ylimpänä oikeusasteena toimii korkein oikeus (*högsta domstolen*).

Ruotsin kärjäoikeudet käsittelevät riita-, rikos- ja hakemusasioita. Lisäksi Ruotsin viiden kärjäoikeuden yhteydessä toimii ympäristöoikeudellisia asioita käsittelevät maa- ja ympäristötuomioistuimet (*mark- och miljödomstolar*), joista on valitustie Svean hovioikeuden yhteydessä toimivaan ympäristöyli-oikeuteen (*mark- och miljööverdomstolen*) ja sieltä korkeimpaan oikeuteen. Näitä tuomioistuuksia koskee oma lakinsa (*lag om mark- och miljödomstolar*), mutta organisatorisesti ne ovat osa yleistä tuomioistuinta.

Ruotsin kärjäoikeuksissa käsiteltävien asioiden määrä on vuosina 2007–2011 tasaisesti noussut 140 000 asiasta 180 000 asiaan. Vuonna 2011 kärjäoikeuksiin saapuneiden asioiden määrä oli noin 178 000 ja ratkaistujen määrä hieman yli 180 000. Keskimääräinen käsittelyaika Ruotsin kärjäoikeudessa vuonna 2011 oli riita-asiassa 7,9 ja rikosasiassa 5,2 kuukautta. Kärjäoikeuden ratkaisusta valitettiin hovioikeuteen 14 prosentissa asioita. Kärjäoikeuden ratkaisua muutettiin 24 prosentissa valitusasioita. Vertailun vuoksi todettakoon, että Suomen kärjäoikeuksiin vuonna 2011 saapuneiden ja niissä ratkaistujen määrä oli noin 480 000 asiaa. Näistä asioista summaarisia velkomusasioita oli lähes 340 000.

Suomea vastaavasti Ruotsin kärjäoikeuksien koko vaihtelee suuresti tuomiopiiriltään sekä asia- ja henkilöstömäärältään. Pienimmissä yksiköissä työskentelee vain noin kymmenkunta henkilöä ja suurimmissa jopa 290 henkilöä. Kärjäoikeudet ovat jakautuneet ympäri maata keskittyen kuitenkin eteläiseen Ruotsiin ja rannikon väestökeskittymiin. Maan suurimmat kärjäoikeudet sijaitsevat suurimmissa kaupunkikeskuksissa eli Tukholmassa, Göteborgissa, Malmössä ja Uppsalassa. Suur-Tukholman alueella sijaitsee viisi kärjäoikeutta (Attunda, Nacka, Solna, Stockholm ja Södertörn) ja näiden läheisyydessä Tukholman läänin alueella lisäksi Norrtäljen ja Södertäljen kärjäoikeudet.

Ruotsin kärjäoikeusverkostoon on vuodesta 1999 lähtien tehty useita rakenteellisia muutoksia, joilla kärjäoikeuksia ja sivukanslioita on lakkautettu ja yksiköitä yhdistetty. Muutosten seurauksena kärjäoikeuksien lukumäärä on puolittunut 1990-luvun lopun 96 yksiköstä nykyiseen 48 kärjäoikeu-

teen. Organisaatiouudistusten lähtökohtana on pidetty sitä, että tuomitsemistoiminnan laadukkuuden ja käsittelyn tehokkuuden takaamiseksi tuomioistuinoorganisaatio tulee mitoittaa niin, että se antaa mahdollisuudet erikoistumiseen, osaamisen kehittämiseen ja toimivaan valmisteluun. Tämän on katsottu tarkoittavan käytännössä riittävän suurta kokoa.

Ruotsin hovioikeudet sijaitsevat Tukholmassa, Jönköpingissä, Malmössä, Göteborgissa, Sundsvallissa ja Uumajassa. Hovioikeuksien tuomiopiirin koko vaihtelee. Pienimmän hovioikeuden jutut tulevat viidestä käräjäoikeudesta, kun taas suurimman eli Svean hovioikeuden piiriin kuuluu 14 käräjäoikeutta.

Hovioikeuksissa käsitellään vuosittain noin 22 000–25 000 asiaa. Vuonna 2011 sekä hovioikeuksiin saapuneiden että niissä ratkaistujen asioiden määrä oli lähes yhtenäinen eli hieman alle 24 500 asiaa, mikä on yli kaksinkertainen Suomen hovioikeuksien asiämäärään verrattuna. Hovioikeuksien keskimääräinen käsittelyaika oli riita-asioissa 7,4 kuukautta ja rikosasioissa 4,7 kuukautta.

Asiamäärien perusteella Ruotsin ylivoimaisesti suurin hovioikeus on Svean hovioikeus, jossa annettiin vuonna 2011 noin 11 000 ratkaisua. Tässä määrässä on mukana myös erityistuomioistuimien ratkaisuihin tehty valitukset, joita käsitellään ainoastaan Svean hovioikeudessa. Kolme seuraavaksi suurinta hovioikeutetta ovat keskenään varsin tasakokoisia (Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge ja hovrätten för Västra Sverige). Niissä vuonna 2011 ratkaistujen asioiden määrä vaihteli 3 400 ja 4 000 välillä. Ruotsin kaksi pienintä hovioikeutta (hovrätten för Nedre Norrland ja hovrätten för Övre Norrland) jakavat Ruotsin pohjoiset alueet. Niissä kummassakin ratkaistaan vuosittain reilu 1 000 asiaa.

Hovioikeuksissa työskentelee kaikkiaan noin 600 henkilöä, joista lainkäyttöhenkilöstön osuus on noin 340 henkilötyövuotta. Tästä varsinaisia tuomareita on hieman alle 180 ja muita tuomaristatuksen omaavia lakimiehiä 70–80 henkilötyövuotta. Valtaosa tuomioistuinten henkilöstöstä on siten juristikoulutuksen saaneita.

Kutakin hovioikeutta johtaa päällikkötuomarina hovioikeuden presidentti (hovrättspresidenten), jonka toimenkuva vastaa suomalaista hovioikeuden presidentin toimenkuvaa. Hovioikeudet jakaantuvat ratkaisutoimintaa varten eri osastoihin, joiden puheenjohtajina toimivat joko hovioikeudenpresidentit tai hovioikeudenlaamannit (hovrättslagman). Muiden osastoihin kuuluvien tuomareiden virkanimike on hovioikeudenneuvos (hovrättsråd). Muita hovioikeuksien lakimiesvirkoja ovat asessorit (assessor) ja viskaalit (fiskal) sekä valmistelijat (beredningsjurister ja föredraganden). Ruotsalaisen järjestelmän assessor ja fiskal eivät vastaa suomalaisen järjestelmän assessoria ja viskaalia. Joissakin hovioikeuksissa toimii myös tuomioistuinlaitoksen ulkopuolelta tulevia lakimieskoulutuksen saaneita henkilöitä (adjungerade ledamöter). Tehtäviin on yleensä nimetty lähinnä syyttäjiä ja asianajajia, mutta myös muissa viranomaisissa tai yliopistoissa toimineita juristeja.

Lainkäyttöosastojen ohella hovioikeuksissa on aina hallinnollinen yksikkö (administrativ enhet tai avdelning), jonka yhteydessä työskentelee muun muassa tuomioistuinsihteeri (domstolssekreterare) ja muuta hallinnollista tukihenkilökuntaa, kuten kirjaajia, arkisto- ja kirjastohenkilökuntaa sekä vahtimestareita.

Lisäksi hovioikeuksissa toimii lautamiehiä (nämndemän), jotka ovat poliittisten puolueiden valitsemia.

Hovioikeusmenettelyn muutos tuli voimaan vuonna 2008. Muutoksella pyrittiin vahvistamaan periaatetta, jonka mukaan oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla käräjäoikeudessa. Muutoksella puututtiin todistelun esittämiseen hovioikeudessa. Näin tehtiin sen vuoksi, että todisteluharkinnan edellytykset ovat heikommät hovioikeudessa kuin käräjäoikeudessa. Rajoittamalla tarvetta arvioida todistelua hovioikeudessa pyrittiin myös vähentämään muutoksenhakua ja nopeuttamaan oikeudenkäyntiä. Käräjäoikeuden kuva- ja äänitallenne esitetään hovioikeudessa, jos kuultavaa on tarpeen kuulla uudestaan. Muutos on myös lisännyt mahdollisuuksia kuulla asianosaisia ja muita henkilöitä kuvayhteyden tai puhelimen avulla. Muutoksella laajennettiin myös valituslupaa koskevien säännösten soveltamisalaa koskemaan peri-

aatteessa kaikkia asiaryhmiä paitsi rikosasioita. Valituslupa vaaditaan kaikkien käräjäoikeusratkaisujen osalta (tuomiot, lopulliset päätökset ja oikeudenkäyntiä koskevat päätökset).

Hallintotuomioistuimet

Ruotsin hallintotuomioistuinjärjestelmä on Suomen kaksiaasteisesta järjestelmästä poiketen kolmiasteinen. Vuoden 2010 alusta Ruotsissa tuli voimaan ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimia koskeva uudistus, jonka seurauksena 23 läänioikeudesta (*länsrätt*) muodostettiin nykyiset 12 alueellista hallinto-oikeutta (*förvaltningsrätter*). Myös hallintotuomioistuinten rakenneuudistuksen tavoitteena oli luoda niin suuret yksiköt, että erikoistuminen ja laadun kehittäminen onnistuisi aikaisempaa paremmin tehokkuusnäkökohtaa unohtamatta.

Alioikeuksista on valitustie neljään kamarioikeuteen (*kammarrätter*). Ylimpänä oikeusasteena hallintolainkäytön puolella toimii korkein hallinto-oikeus (*högsta förvaltningsdomstolen*). Joissakin poikkeustapauksissa muutosta viranomaisen päätökseen voidaan hakea hallinto-oikeuden sijasta myös suoraan kamarioikeudelta.

Hallinto-oikeuksien sijaintipaikat ovat Falun, Göteborg, Härnösand, Jönköping, Karlstad, Linköping, Luulaja, Malmö, Tukholma, Uumaja, Uppsala ja Växjö. Näistä suurin on Tukholman hallinto-oikeus.

Hallinto-oikeudet ovat viime vuosina käsitelleet 120 000–135 000 asiaa vuosittain. Vuonna 2011 hallinto-oikeuksiin saapui hie- man alle 129 000 ja ratkaistiin lähes 137 000 asiaa. Erilaisia hallinto-oikeuksissa käsiteltäviä asiaryhmiä on yli 500.

Ruotsin järjestelmä eroaa Suomen järjestelmästä hallintoasioita käsittelevien erityistuomioistuinten osalta. Ruotsissa toimeentuloturva-asioita koskeva muutoksenhaku ohjautuu yleisiin hallinto-oikeuksiin, joiden työmäärästä nämä asiat muodostavat merkittävän osan eli yli 30 prosenttia. Suomessa toimeentuloturva-asioden ensi asteen muutoksenhaku tapahtuu muutoksenhakulautakunnissa ja ylimpänä muutoksenhakutuomioistuimena toimii vakuutus-oikeus.

Lisäksi ulkomaalaisasioiden muutoksenhaku on Ruotsissa keskitetty kolmeen hallinto-alioikeuteen eli Tukholman, Malmön ja Göteborgin hallinto-oikeuksiin (*migrationsdomstolar*), joista on valitustie Tukholman kamarioikeudessa toimivaan ylioikeuteen (*migrationsöverdomstolen*). Näitä koskeva sääntely on kirjattu ulkomaalaislakiin, joka pääosin kuitenkin koskee menettelyllisiä kysymyksiä. Nämä erityistuomioistuimet ovat organisatorisesti osa kyseistä hallinto- tai kamarioikeutta. Vuonna 2011 ulkomaalaisasioita käsiteltiin noin 25 000, mikä on noin 20 prosenttia hallinto-oikeuksien koko määrästä.

Kuten edellä yleisiä tuomioistuimia koskevassa osioissa on todettu, Suomessa hallintotuomioistuimille kuuluvat ympäristönsuojelu- ja vesiasiat ratkaistaan Ruotsissa yleiseen tuomioistuinlinjaan kuuluvissa erityistoimivallan ja -asiantuntemuksen omaavissa maaja ympäristötuomioistuimissa. Hallintotuomioistuinten ulkopuolella käsiteltäviin asioihin on hiljattain liitetty myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset valitusasiat.

Ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimissa on henkilökuntaa 20:stä noin 610 henkilöön tuomioistuimesta riippuen. Yhteensä ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimilla on käytössään noin 1300 henkilötyövuotta, joista 380 kohdistuu ulkomaalaisasioiden käsittelyyn. Virkatuomareita (lagman, chefsrådmän och rådmän) hallinto-oikeuksissa on noin 200. Hallinto-oikeuksissa on myös notaareita (notarie), esittelijöitä (föredragande handläggare) ja hallintohenkilöstöä (administrativ personal). Joissakin hallinto-oikeuksissa on myös viskaalin (fiskal) ja asessorin (asessor) virkoja. Hallinto-oikeuden päällikkönä toimii laamanni (lagman). Lisäksi hallinto-oikeuksissa toimii lautamiehiä (nämndemän), jotka ovat poliittisten puolueiden valitsemia.

Hallinto-oikeuden perusratkaisukokoonpano on yksi lainoppinut tuomari ja kolme lautamiestä, mutta lainoppineiden jäsenten määrää voidaan laissa tarkemmin määritellyn perustein lisätä. Ruotsin hallinto-oikeudet ovat käräjäoikeuksiin rinnastettavia tuomioistuimia, joissa yhden tuomarin ja kolmen lautamiehen muodostamassa kokoonpanossa ensi asteena käsitellään hallintoviranomais-

ten päätöksistä suoraan hallinto-oikeuteen tehtyjä valituksia.

Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa kamarioikeuteen, joita on neljä. Kamarioikeuksien sijaintipaikat ovat Tukholma, Göteborg, Sundsvall ja Jönköping.

Kamarioikeudet toimivat muutoksenhaku-tuomioistuimina, joissa asiat ratkaistaan kollegiaalisessa menettelyssä pääsääntöisesti kolmen tuomarin (ja joissakin asioissa yhden tuomarin ja kahden lautamiehen) kokoonpanossa. Pääsääntö on, että alempien hallinto-oikeuksien päätöksistä valittaminen ei edellytä valituslupaa, mutta tietyissä asioissa lupa vaaditaan. Valituslupan myöntäminen ratkaistaan kahden tuomarin kokoonpanossa. Kamarioikeudet käsittelevät joitakin asioita myös ensimmäisenä oikeusasteena.

Suomen hallintolainkäyttöjärjestelmässä hallinto-oikeusvaihetta edeltää pääsääntöisesti hallinnon sisäinen oikaisuvaatimusmenetely tai asian käsittely erillisissä muutoksenhakulautakunnissa, minkä jälkeen on vasta mahdollisuus valittaa hallinto-oikeuteen. Suomen hallinto-oikeuksia voidaan näin pitää lähinnä Ruotsin kamarioikeuksiin rinnastettavina muutoksenhakutuomioistuimina.

Kamarioikeudet käsittelevät noin 30 000–35 000 tapausta vuosittain. Vuonna 2011 saapuneiden asioiden määrä oli kuitenkin lähes 37 000 asiaa ja ratkaistujen määrä 34 500. Näistä Tukholman kamarioikeuteen keskitettyjä ulkomaalaisasioita oli noin 11 000. Tukholman kamarioikeus onkin asiamääriltään kamarioikeuksista ylivoimaisesti suurin.

Kamarioikeuksien henkilötyövuosimäärä vuonna 2011 oli 415, joista tuomitsemistointaan kohdistui lähes 190 henkilötyövuotta. Näistä varsinaisia tuomareita on lähes 120.

Kamarioikeudet ratkaisevat ensimmäisenä muutoksenhakuinstanssina salassapitoasiat (sekretessmål). Lisäksi tiettyjen viranomaisen päätöksistä tehdyt jatkovalitukset keskitetään hallinto-oikeuksista tietyille kamarioikeuksille. Esimerkiksi Göteborgin kamarioikeus on ainoa kamarioikeus, joka käsittelee ruotsalaisten viranomaisen ulkomailla esimerkiksi lähetystöissä tekemiä päätöksiä koskevat valitukset.

Kutakin kamarioikeutta johtaa päällikkö-tuomarina kamarioikeuden presidentti (kammarrättspresidenten). Muita laitoksen tuomarinvirkoja ovat kamarioikeudenlaamanni (kammarrättslagman) ja kamarioikeudenneuvos (kammarrättsråd), minkä lisäksi tuomioistuimissa työskentelee kamarioikeudenasessoreita (kammarrättsassessorer) ja kamarioikeudenviskaaleja (kammarrättsfiskal) sekä muun muassa esittelijöitä (föredragande jurist). Lainkäyttöosastojen ohella kamarioikeuksissa on hallinnollinen yksikkö (administrativ enhet tai avdelning), jonka yhteydessä työskentelee muun muassa tuomioistuinsihteerejä ja muuta hallinnollista henkilökuntaa. Lisäksi kamarioikeuksissa toimii noin 350 lautamiestä. Poliittiset puolueet valitsevat heidät luottamustoimeensa neljän vuoden ajaksi.

Hallintolainkäyttöprosessi on Ruotsissakin pääsääntöisesti kirjallista. Suullinen käsittely pidettiin vuonna 2011 hallinto-oikeuksissa 14 prosentissa ja kamarioikeudessa 7 prosentissa käsitellyistä asioista. Vuonna 2011 ensias-teen ratkaisusta valitettiin noin 23 prosentissa asioita ja ratkaisu muuttui valitusasteessa noin 17 prosentissa asioita. Keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2011 oli hallinto-oikeuksissa 10 kuukautta ja kamarioikeuksissa 7,5 kuukautta.

2.2.3 Norja

Norjassa tuomioistuinlinjoja ei ole erotettu vaan kaikki tuomioistuimet käsittelevät riita- ja rikos- sekä hallintoasioita. Järjestelmä on kolmiportainen.

Alioikeutena Norjassa toimivat käräjäoi-keudet (*tingsrätt*), joita on 66 kappaletta. Niistä voi valittaa kuuteen muutoksenhakuas-teen toimivaan *lagmansrett*-nimiseen tuo-mioistuimeen. Ylimpänä oikeusasteena Nor-jassa toimii korkein oikeus (*høyesterett*). Näistä tuomioistuinlaissa säädetään tuomiois-tuinlaissa (*domstolloven*), joka sisältää myös prosessuaalista sääntelyä.

Norjassa on erityistuomioistuimina muun muassa maaoikeudellisia asioita käsitteleviä tuomioistuimia (*jordskifterett*). Maaoikeuksia on 34 kappaletta ja niistä voi valittaa kuuteen ylioikeuteen (*jordskifteöverrett*), joista on edelleen valitusoikeus *lagmansrettiin* ja kor-

keimpaan oikeuteen. Joissakin tapauksissa valitustie kulkee alioikeudesta suoraan lagmansrettiin. Näitä tuomioistuimia koskevaa sääntelyä on yleislain lisäksi maanjakolaissa (jodrskifteloven).

Norja on jaettu kuuteen lainkäyttöalueeseen (lagdømmer) ja 15 tuomiokuntaan (lag-sogn). Kukin lainkäyttöalue muodostaa yhden lagmansrettin tuomiopiirin. Jokaisessa tuomiokunnassa on ainakin yksi kärjäoikeus. Norjan kärjäoikeudet sijaitsevat ympäri maata ja ovat asiamääriltään varsin erikokoisia. Niissä käsitellään vuosittain yhteensä yli 100 000 asiaa, mihin sisältyy myös hallintoasiat. Muissa kuin rikosasioissa kärjäoikeusvaihetta edeltää usein sovittelu, joka käydään erityisissä lautakunnissa (förliksråd). Näissä käsitellään vuosittain lähes 200 000 asiaa, joista arviolta alle 5 000 päättyy kärjäoikeuteen.

Muutoksenhakutuomioistuimet (Agder, Borgating, Eidsivating, Frostating, Gulating ja Hålgaland lagmannsrett) sijaitsevat Skienissä, Oslossa, Hamarissa, Trondheimissa, Bergenissä ja Tromsøssa. Niiden lainkäyttöalueet käsittävät kahdeksasta neljääntoista kärjäoikeutta tuomioistuimesta riippuen. Asiamäärältään ylivoimaisesti suurin on Oslossa sijaitseva Borgating lagmannsrett ja toiseksi suurin Bergenissa sijaitseva Gulating lagmannsrett. Muut pienemmät tuomioistuimet ovat asiamääriltään keskenään tasakokoisia.

Lagmannsrett käsittelee sekä riita- ja rikosasioita että hallintoasioita. Niiden päätehtävä on käsitellä alioikeuksien tuomioista tehtyjä valituksia, mutta ne ratkaisevat tiettyjä siviilioikeudellisia asioita ensimmäisenä oikeusasteena. Muutoksenhakutuomioistuimissa käsitellään vuosittain yhteensä noin 11 000 asiaa eli vastaava määrä kuin Suomen hovioikeuksissa yksinään.

Muutoksenhakutuomioistuimessa edellytetään yleensä valituslupaa. Valituslupaa vaaditaan sakkorikosasioissa sekä taloudelliselta arvoltaan vähäisissä riita-asioissa. Lisäksi lievissä rikosasioissa ja kaikissa riita-asioissa on käytössä seulonnamenettely, joka edeltää asian laajempaa käsittelyä. Valituslupan saaneet ja seulonnan läpäisseet asiat käsitellään pääsääntöisesti suullisessa istunnossa. Vaka-

vammassa rikosasioissa käytetään lautamies- tai jurykokoonpanoa.

Muutoksenhakutuomioistuimissa työskentelee yhteensä noin 270 henkilöä. Valtaosa henkilökunnasta on juristikoulutuksen saaneita. Tuomioistuimet ovat yleensä järjestäytyneet sihteeristöön, hallinnolliseen osastoon ja tuomitseviin osastoihin. Tuomioistuinta johtaa førstelagmannen-niminen päällikkötuomari. Lainkäyttöosastoja johtaa laamanni (lagmann) ja niihin kuuluu vaihteleva määrä muita virkatuomareita. Muita lakimieskoulutuksen saaneita työntekijöitä ovat valmistelijat (saksbehandlere) ja juridiske utredere -sihteerit. Lisäksi tuomioistuinten organisaatioon kuuluu myös eläköityneitä ylimääräisiä tuomareita (ekstraordinær dommere), joita nimitetään tuomioistuihin tarpeen mukaan. Tuomioistuinten toimintaan osallistuu tiettyjen rikosjuttujen kohdalla neljä valamiestä. Kaikkein vakavimmissa asioissa käytetään kymmenen henkistä juryä.

Tuomioistuinten käsittelyajat vaihtelevat asiaryhmästä riippuen ollen kärjäoikeudessa pisimmillään noin 5 kuukautta ja muutoksenhakutuomioistuimessa enintään noin 10 kuukautta. Keskimääräinen käsittelyaika kärjäoikeudessa oli vuonna 2011 2,7 kuukautta ja muutoksenhakutuomioistuimessa 5,6 kuukautta.

Myös Norjan tuomioistuinlaitos on käynyt läpi organisaatiouudistuksen. Vuoden 2011 alusta voimaan tuli alioikeuksien organisaatiomuutos, jolla kärjäoikeuksien määrä väheni 92 nykyiseen 66 yksikköön. Samassa yhteydessä arvioitiin myös tulevien uudistusten tarvetta ja tuomioistuinlaitoksen rakenteelle asetettavia kriteereitä. Näinä arviointikriteerinä esitettiin tuomioistuimen koko (vähintään 8–10 tuomaria), sijainti muiden viranomaisten läheisyydessä, väestönkasvu ja keskusrakenne sekä välimatka tuomioistuimeen. Alioikeusuudistusta on pidetty onnistuneena sekä tuomioistuinten että kansalaisten näkökulmasta. Rakennemuutoksen jatkamisesta ei vielä ole tehty päätöksiä, mutta Norjan tuomioistuinlain kokonaisuudistus on käynnistynyt ja sitä koskeva selvitys on tarkoitus saada päätökseen keväällä 2013.

2.2.4 Tanska

Norjan tapaan Tanskassa tuomioistuinlinjoja ei ole erotettu vaan kaikki tuomioistuimet tutkivat sekä siviili-, rikos- että hallintoasioita. Järjestelmä on kolmiportainen.

Alioikeutena toimii *byret*, joita on Tanskassa 24. Ne sijaitsevat ympäri maata. Lisäksi Färösaarilla ja Grönlannissa on omat alioikeutensa. Alioikeuksien rinnalla toimii kiinteistöasioihin keskittyneet *tingslyret*-nimiset viranomaiset. Muutoksenhakuasteena Tanskassa toimivat kaksi *landsret*-nimistä tuomioistuinta, jotka sijaitsevat Kööpenhaminassa ja Viborgissa (*vestre landsret* ja *østre landsret*). Läntinen tuomioistuin käsittelee asiat, jotka tulevat Jyllandin alueelta ja Itäinen muualta mantereelta sekä Färösaarilta ja Grönlannista tulevat asiat. Ylintä tuomiovaltaa käyttää korkein oikeus (*højesteret*). Eriyistymisasteina Tanskassa toimivat muun muassa meri- ja kauppaoikeus (*sø- og handelsretten*). Tuomioistuinta koskevat säännökset on sijoitettu osaksi prosessilainsäädäntöä eli oikeudenkäyntilakiin (*retsplejelagen*).

Tanskan nykyinen tuomioistuinjärjestelmä on muodostunut kokonaisuudistuksella, joka koostui kolmesta osasta: tuomiopiiriuudistuksesta ja kiinteistöasioiden käsittelyä sekä prosessilainsäädäntöä koskeneista muutoksista. Vuoden 2007 alusta voimaan tulleessa alioikeuksien tuomiopiiriuudistuksessa entisiä (82) piirejä yhdistettiin ja muodostettiin nykyiset 24 käräjäoikeutta. Uudistuksella pyrittiin siihen, että kussakin tuomioistuimessa olisi vähintään 6–8 tuomaria. Tuomiopiirien tuli olla siten kattavia, että niissä oli riittävästi väestöä tuottamaan tarpeeksi asioita tämän kokoiselle tuomioistuimelle. Välimatka tuomioistuimeen ei kuitenkaan saanut muodostua kohtuuttoman pitkäksi. Kokonaisuudistus tarkoitti muutoksia myös tuomioistuinten instanssijärjestykseen, millä vahvistettiin käräjäoikeuksien asemaa ensiasteen tuomioistuimina. Samassa yhteydessä modernisoitiin prosessilainsäädäntöä ja sähköistettiin kiinteistöasioiden käsittely. Nämä uudistukset tulivat voimaan vuosina 2008 ja 2009.

Tanskan käräjäoikeudet käsittelivät vuonna 2011 yli 800 000 asiaa, mistä määrästä ulosottoasioita (*fogedsag*) oli lähes 450 000.

Muutoksenhakutuomioistuimet käsittelivät vuonna 2011 yhteensä noin 13 500 asiaa. Käsittelyaika vaihtelee asiasta riippuen rikosasioiden viidestä kuukaudesta siviiliasioiden reiluun 10 kuukauteen. Keskimääräinen käsittelyaika käräjäoikeuksissa vuonna 2011 oli 4,6 kuukautta ja muutoksenhakutuomioistuimissa 8,0 kuukautta.

Muutoksenhakutuomioistuinten päätehtävä on käsitellä alioikeuksien tuomioista tehtyjä valituksia, mutta ne ratkaisevat tiettyjä siviilioikeudellisia asioita myös ensimmäisenä oikeusasteena. Ne käsittelevät myös hallinto-oikeudelliset valitukset, jotka sisältyvät tilastoissa siviilioikeudellisiin asioihin. Hallintoasioiden ensi asteen muutoksenhaku on tosin vastaavasti kuin Norjassa järjestetty joko hallinnon sisällä tai erillisessä muutoksenhakulautakunnassa. Lisäksi Tanskassa on Norjaa vastaava valituslupajärjestelmä, jossa luvan kuitenkin myöntää erityinen lautakunta.

Tanskan tuomioistuimissa työskentelee yhteensä noin 2500 henkilöä, joista noin 380 on tuomareita. Valtaosa tuomioistuinlaitoksen henkilökunnasta on juristikoulutuksen saaneita. Vuonna 2011 käräjäoikeuksissa oli henkilötöyvuosia yhteensä noin 1800, joista juristitehtäviin kohdistui noin 500, mutta varsinaisia virkatuomareita oli tätä vähemmän. Vastaavasti muutoksenhakutuomioistuimissa työskentelee kaikkiaan noin 270 henkilöä, joista virkatuomareita on noin 100. Landsretit ovat henkilöstömäärältään keskenään varsin tasakokoisia. Tanskassa on varsinaisia virkatuomareita asukaslukuun nähden suhteutettuna huomattavasti vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa (vuoden 2008 tietoihin perustuvan CEPEJ'n julkaisun European judicial Systems mukaan Tanskassa on 6,9 tuomaria/100 000 asukasta, Norjassa ja Ruotsissa 11,3 ja Suomessa 17,4).

Tuomioistuimet koostuvat sihteeristöstä, hallinnollisesta osastosta ja lainkäyttöosastoista. Hallinnollisten osastojen ja sihteeristön tehtävät koostuvat tietopalvelusta, kirjaston ja arkiston ylläpidosta, viestinnästä ja IT-tehtävistä. Kutakin tuomioistuinta johtaa päällikkötuomarina presidentti (*præsident*). Jäseninä ovat *landsdommere*-nimikkeellä toimivat tuomarit. Tuomioistuimissa työskentelee myös määräaikaisia tuomareita konstitueret *landsdommer* -nimikkeellä. Lisäksi

tuomioistuimissa on tuomioiden toimeenpanoon keskittyviä retsassessor- ja dommerfuldmægtige-nimikkeillä toimivia lakimieskoulutuksen saaneita henkilöitä. Rikostapausten käsittelyyn osallistuu rangaistuksen pituudesta riippuen kolmesta yhdeksään lautamiestä.

2.2.5 Yhteenvedo

Koska Norjan ja Tanskan järjestelmissä hallintolainkäyttöä koskevat asiat sisältyvät siviilioikeudellisiin asioihin, täsmällistä asiämääriin perustuvaa vertailua näiden maiden ja Suomen välillä on hyvin vaikea tehdä. Niin ikään erot tuomioistuimissa käsiteltävissä asioissa, valituslupajärjestelmissä ja eri henkilöstöryhmien toimivallassa hankaloittavat vertailua. Joitakin arvioita muutoksenhaku- ja tuomioistuimien tuloksellisuudesta ja tuottavuudesta voidaan asiämäärä- ja henkilöstötietojen perusteella kuitenkin tehdä.

Suomen asukasluku vuoden 2011 alussa oli 5,4 miljoonaa, Tanskan lähes sama eli 5,7 miljoonaa, Norjan 4,9 miljoonaa ja Ruotsin 9,4 miljoonaa. Suomessa on asukaslukuun nähden verrattain paljon tuomioistuinta ja tuomareita. Erityisesti hovi- ja hallinto-oikeuksien lukumäärä (yhteensä 14) on suuri verrattuna asukasmäärältään Suomea pienempään Norjaan, jossa toisen asteen tuomioistuinta on kuusi, ja myös Tanskaan, jossa niitä on vain kaksi. Asiämäärät Norjan lagmansrätteissä ja Tanskan landsreteissä ovat lähestulkoon samat kuin yksistään Suomen hovioikeuksissa, vaikka ne käsittelevät myös hallinto-oikeudellisia asioita. Näissä maissa prosessi on Suomea enemmän keskittetty alioikeuksiin ja hallinnon puolella sisäiseen tai lautakuntiin ohjautuvaan muutoksenhakuun. Näin ollen valituslupa- ja seulon-tamenettelyn läpäisee vain murto-osa alioikeuksissa käsiteltävistä asioista. Asiämäärien suhteellisesta vähäisyydestä johtuen myös tuomioistuinten tarvitsemat resurssit ovat huomattavasti alhaisemmat kuin Suomessa. Käsittelyajoissa, tuloksellisuudessa taikka tuottavuudessa ei kokonaisuutena arvioiden ole sanottavia eroja.

Oikeusjärjestelmältään Suomea läheisemmin muistuttavan Ruotsin asukasmäärä on lähes kaksinkertainen Suomeen verrattuna.

Hovioikeuksia on Ruotsissa kuitenkin yhtä paljon kuin Suomessa. Ne käsittelevät vuosittain kaksinkertaisen määrän asioita lähes samalla henkilöstömäärällä kuin Suomen hovioikeudet. Ruotsin hovioikeuksien lainkäyttöhenkilöstön määrä on Suomea vastaava eli hieman alle 340 henkilötyövuotta. Tuomareita Ruotsissa on niin ikään lähes saman verran kuin Suomessa (noin 180). Tosin Ruotsin hovioikeuksissa on tämän lisäksi niin sanottuina ei-vakinaisina tuomareina toimivia asessoreja. Näin ollen tuomarin tehtävissä toimivia henkilöitä Ruotsissa on yhteensä noin 250, kun Suomessa hovioikeustuomareita vuonna 2011 oli vajaat 190 henkilötyövuotta. Esittelijöinä toimivia viskaaleita on Ruotsin hovioikeuksissa noin 80 henkilötyövuotta ja Suomen hovioikeuksissa noin 150. Avustavaa henkilöstöä on Ruotsissa huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Ruotsin hovioikeuksien kokonaishenkilöstömäärä oli vuonna 2011 noin 90 henkilötyövuotta enemmän kuin Suomessa (kokonaishenkilöstömäärä oli Suomessa 506 ja Ruotsissa 597).

Ruotsin hovioikeuksien tuottavuus on lähes kaksinkertainen Suomen hovioikeuksiin verrattuna. Tämän lisäksi tuloksellisuus on parempi eli ratkaisut saadaan tehtyä halvemmalla. Yleisten tuomioistuinten vuoden 2011 vuosikertomuksen mukaan Ruotsissa tuotetaan 30 prosenttia suuremmalla tuomari-määrällä 40 prosenttia enemmän asiaratkaisuja ja yhdeksänkertainen määrä ratkaisuja, joissa asia jätetään käräjäoikeuden ratkaisun varaan. Keskeisenä järjestelmäerona Suomen ja Ruotsin välillä onkin Ruotsissa voimassa oleva Suomen jatkokäsittelylupajärjestelmää huomattavasti kattavampi valituslupajärjestelmä.

Hovioikeuksissa järjestettyjen pääkäsittelyjen lukumäärät ovat Ruotsissa Suomea korkeammat, joten erot tuomioistuinten toiminnassa eivät selity niiden avulla. Pääkäsittelyt ovat kuitenkin Ruotsissa siihen nähden erilaisia kuin Suomessa, että todistajia ei juuri kuulla uudestaan hovioikeudessa. Tämä nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Merkittävänä järjestelmäerona hallintolainkäytön puolella on Ruotsin hallintotuomioistuinlinjan kolmiportaisuus. Ruotsin hallinto-oikeudet ovat lähinnä suomalaisiin käräjäoikeuksiin rinnastettavia ensi asteen tuo-

mioistuu. Niitä on 12, mikä on Ruotsin väestömäärään suhteutettuna vähäinen, kun Suomessa hallinto-oikeuksia on tällä hetkellä kahdeksan. Suomen hallinto-oikeuksiin ehkä lähinnä verrattavissa olevia toisen asteen kamarioikeuksia on Ruotsissa vain neljä eli puolet vähemmän kuin Suomessa.

Ruotsin ensiasteen hallinto-oikeudet ratkaisevat yli 130 000 asiaa vuosittain. Näistä vain noin neljäsosa päätty kamarioikeuden ratkaistavaksi. Suomen hallinto-oikeudet käsittelevät joitakin asiaryhmiä ensimmäisenä asteenä eikä oikaisuvaatimusmenettely tai ensi asteen käsittely muutoksenhakulautakunnassa siten edellä kaikkia hallinto-oikeudellisia valituksia. Näin ollen hallinto-oikeuksissamme käsitellään todennäköisesti myös sellaisia asioita, joita Ruotsin kamarioikeuksiin ei järjestelmäeroista johtuen lainkaan päädy.

Ruotsin kamarioikeudet käsittelevät pienemmällä henkilöstö- ja tuomarimäärällä kuitenkin kolmasosan enemmän asioita kuin Suomen hallinto-oikeudet. Näin ollen myös niiden tuottavuus ja tuloksellisuus ovat korkeampia kuin Suomen hallinto-oikeuksissa. Ruotsin kamarioikeuksissa on vakinaisia tuomareita hieman alle 120. Tämän lisäksi niissä työskentelee ei-vakinaisia tuomareita, joten tuomareiden kokonaismäärä on todellisuudessa lähempänä 140 henkilötyövuotta. Suomessa hallinto-oikeustuomareita on hieman alle 180. Käsittelyajoissa ei sen sijaan ole huomattavaa eroa. Kamarioikeuksien toimintamenot ovat jonkin verran korkeammat kuin kotimaisten hallinto-oikeuksiemme.

Tuomioistuinrakenteen eroavaisuudesta huolimatta voitaneen todeta, että sekä Ruotsin hovi- ja hallinto-oikeuksien lukumäärä on väestömäärään suhteutettuna varsin vähäinen Suomeen verrattuna. Tämä tarkoittaa, että Ruotsin tuomioistuinlaitos on jakautunut suurempiin yksiköihin, mitä on pidettävä tavoitteena myös Suomen muutoksenhakutuomioistuinten rakennetta uudistettaessa.

Edellä kuvatussa Pohjoismaisesta kehityksestä onkin havaittavissa, että tendenssinä tuntuu olevan siirtyminen entistä suurempiin ja tehokkaampiin tuomioistuinyksiköihin. Samalla on kuitenkin pyritty turvaamaan kansalaisille pääsy tuomioistuimeen varmistamalla tuomioistuinverkoston maantieteelli-

nen kattavuus. Niin Suomessa kuin muissa Pohjoismaissakin toteutetuista uudistuksista saadut kokemukset ovat olleet pääosin positiivisia.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomessa toteutettiin laaja käräjäoikeus uudistus vuoden 2010 alusta. Siitä huolimatta Suomessa on kansainvälisesti tarkastellen väestömäärään nähden edelleen paljon tuomioistuuksia. Kuten edellä on todettu, esimerkiksi Ruotsin väestömäärä on Suomeen nähden lähes kaksinkertainen, mutta siellä on yhtä monta hovioikeutta kuin Suomessa ja Suomen hallinto-oikeuksiin lähinnä verrattavissa olevia kamarioikeuksia vain neljä eli puolet vähemmän kuin Suomessa. Tuomioistuinten tunnuslukujen valossa tuottavuus ja tuloksellisuus ovat Ruotsissa Suomea korkeammalla tasolla. Osittain tämä on selitettävissä järjestelmäeroilla, mutta myös tuomioistuinyksiköiden suuremmalla koolla voidaan arvioida olevan merkitystä tuomioistuinlaitoksen tehokkuuden kannalta.

Väestö- ja elinkeinoelämä keskittyy Suomessa yhä enemmän etelään pääkaupunkiseudulle ja suurimpiin kaupunkeihin. Historian saatossa syntynyt tuomioistuinverkosto ei kaikin osin enää vastaa nyky-yhteiskunnan tarpeita. Vuoden 2010 alusta toteutettiin uudistus, jossa käräjäoikeusverkostoa tiivistettiin merkittävästi. Tämän kehityksen myötä on tarkoituksenmukaista arvioida myös hovioikeusverkoston kehittämistarpeet.

Hovioikeusverkosto on säilynyt nykyisellään 1970-luvun lopulta, jolloin hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä oli lähes kaksi kertaa suurempi kuin nykyisin. Nykyinen hallinto-oikeusverkosto on rakennettu vasta runsaat kymmenen vuotta sitten. Yhteiskunnalliset olosuhteet ovat kuitenkin viime vuosina muuttuneet paljon. Osa niin hovi- kuin hallinto-oikeuksistakin on sekä asiasta henkilöstömäärältään varsin pieniä vastaamaan tämän kehityksen tuomioistuimille asettamiin vaatimuksiin. Myös heikentyvä valtiontalouden tilanne edellyttää, että tuomioistuinyksiköt ovat riittävän suuria, jotta toiminta voidaan järjestää tehokkaalla tavalla siten, että oikeusturva taataan vähenevistä henkilöstövoimavaroista huolimatta.

Hovioikeuksien asiaruuhkia ovat vähentäneet paitsi saapuneiden asioiden merkittävä lasku niin myös seulonta- ja jatkokäsittelylupamenettely. Hovioikeuksien asiamäärien voidaan edelleen arvioida vähenevän jatkokäsittelylupamenettelyn vakiintumisen myötä.

Niin ikään arvioitavana on mahdollisuus lisätä videoneuvottelujen käyttöä tuomioistuinten toiminnassa. Tarkoituksena on tulevaisuudessa lisätä poliisi- ja syyttäjäviranomaisten ja tuomioistuinten välistä videoneuvotteluyhteistyötä sekä laajentaa videokuulemisen käyttöä myös syytettyjen, asianosaisten ja todistajien kuulemisessa.

Hallinto-oikeuksien kokonaisasiamäärä on viime vuosina ollut pääosin hienoisessa kasvussa. Tosin vuonna 2011 asiamäärä kääntyi noin 8 %:n laskuun. Hallinto-oikeuksille on ollut tyypillistä asiamäärien suuretkin vaihtelut, joita on ollut hankala ennakoita. Tästä johtuen myös henkilöstöresurssien kohdentaminen hallinto-oikeuksiin on ollut osin hankalaa. Hallinto-oikeuksiin on jouduttu erikseen kohdentamaan lisäresursseja paitsi joidenkin asiaryhmien ruuhkien purkamiseksi niin myös toiminnan turvaamiseksi sairaustapauksissa ja eläköitymistilanteissa.

Hallinto-oikeuksien toimintaa on tehostettu hyödyntämällä vuoden 2007 alusta voimaan tulleen hallinto-oikeuslain muutoksen (675/2006) mahdollistamia tavanomaista pienempiä ratkaisukokoonpanoja. Hallinto-oikeuksien johtamista ja työmenetelmiä on kehitetty. Tästä huolimatta niin keskimääräisissä käsittelyajoissa kuin hallinto-oikeuksien tuottavuudessa on ollut suuriakin eroja. Pienissä tuomioistuinyksiköissä erityisosaamisen kehittäminen on vaikeaa, koska eri asiaryhmiin kuuluvia asioita on määrällisesti vähän. Lisäksi lukumääräisesti vähäinen henkilöstö joutuu yleensä käsittelemään lähes kaikkia eri asiaryhmiä. Pienissä yksiköissä myös kehittämistoimintaan on hankalampaa kohdentaa henkilöstöä.

Oikeusministeriön tavoitteena on ollut hallinto-oikeuksien vahvistaminen ja kehittäminen yleisinä alueellisinä hallintotuomioistuimina. Hallinto-oikeuksiin saapuvien asioiden voidaan arvioida olevan yhä vaativampia, mikäli hallinto-oikeuksiin ohjautuu uusia asioita muun muassa joidenkin muutoksen-

hakulautakuntien lakkauttamisen myötä. Lisäksi selvittävänä on myös tällä hetkellä tiettyihin hallinto-oikeuksiin keskitettyjen asioiden hajauttaminen yhteen tai useampaan hallinto-oikeuteen. Yhteiskunnan toimivuus edellyttää, että erityisesti hallinto- ja oikeuskäytäntöä ohjaavat asiat tai asiat, joilla on suurta merkitystä yksilön oikeusturvalla tai laajempaa yhteiskunnallista merkitystä esimerkiksi työllisyydelle voidaan ratkaista nopeasti. Myös hallintolainkäytössä tyypillisten, osin ennakoimattomienkin ruuhkahuipujen hallinta samoin kuin muut poikkeustilanteet tulisi pystyä hoitamaan muun toiminnan häiriintymättä.

Yleisten tuomioistuinten ICT-toimintoja kehitetään parhaillaan Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asian- ja dokumentinhallinnan kehittämishankkeessa (AIPA-hanke). Tavoitteena on tehostaa koko prosessia niin sanotun ketjuajattelun pohjalta syyttäjän ja tuomioistuinten käyttäessä yhteistä järjestelmää asian käsittelyssä. Vastaava laajempi kehittämishanke on tarkoitus toteuttaa myös hallintotuomioistuinten asianhallintajärjestelmien osalta AIPA-hankkeen toteuttamisen jälkeen. Tarkoitus on, että hallintotuomioistuimissa pyritään soveltuvin osin hyödyntämään myös AIPA-hankkeessa kehitettyjä ratkaisuja sähköisen lainkäytön edistämiseksi. Kaikissa tuomioistuimissa on tällä hetkellä myös videoneuvottelujärjestelmät, jotka vähentävät matkustamistarvetta.

Tuomioistuinten lainkäyttöhenkilöstöstä on eläköitymässä noin 27 prosenttia seuraavan viiden vuoden aikana. Tämä merkitsee koko tuomioistuinlaitoksessa laajaa sukupolvenvaihdosta.

Jatkossakin tulisi pystyä takaamaan, että tuomioistuimiin voidaan rekrytoida mahdollisimman hyvää henkilöstöä. Henkilöstön rekrytoinnin kannalta on tärkeää, että tuomioistuimet ovat riittävän suuria yksiköitä, jotka mahdollistavat monipuolisen ammattitaidon kehittämisen ja ovat siten työpaikkoina houkuttelevia. Niin ikään on tärkeää, että tuomioistuimet sijaitsevat kaupungeissa, jotka ovat asuinpaikkoina houkuttelevia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tarkoituksena on vahvistaa hovi-oikeuksien ja hallinto-oikeuksien rakennetta siten, että oikeusturva voidaan taata muuttuvissa yhteiskunnallisissa oloissa ja asiat voidaan ratkaista oikeusvarmasti ja viivytyksettä. Tämä edellyttää, että tuomioistuimet ovat kooltaan riittävän suuria. Riittävän suuret tuomioistuinyksiköt mahdollistavat tuomioistuinten tärkeimmän voimavaran, asiantuntemuksen, takaamisen kaikissa asiaryhmissä. Riittävän suurilla tuomioistuinyksiköillä on myös paremmat mahdollisuudet kehittää henkilöstön yleis- ja erityisosaamista. Edelleen riittävän suurissa yksiköissä voidaan irtottaa henkilöstövoimavaroja työmenetelmien kehittämiseen ja tuomioistuintyön laadun parantamiseen liittyviin hankkeisiin. Suuremmissa yksiköissä voidaan myös hallita paremmin ruuhkatilanteita, erityisen laajojen ja vaativien asioiden käsittelyä sekä sairastumisista ja eläköitymisestä aiheutuvia ja muita poikkeustilanteita ratkaisutoiminnan häiriintymättä. Keskenään mahdollisimman tasavahvat tuomioistuinyksiköt takaavat oikeusturvan toteutumisen eri puolilla maata yhdenvertaisesti.

Tuomioistuinpalveluja tarvitaan ennen kaikkea siellä, missä väestömäärä on suurin. Väestö on keskittynyt ja keskittyy tulevaisuudessakin yhä enemmän maan eteläosiin. Tuomioistuinverkostoa ei kuitenkaan voida rakentaa yksinomaan väestökeskittymien mukaisesti ottamatta huomioon tuomioistuinverkoston maantieteellistä kattavuutta. Tosin maantieteellisellä kattavuudella ei sähköisten työmenetelmien ja videoneuvotteluyhteyksien hyödyntämisen myötä ole yhtä suurta merkitystä kuin aikaisemmin. Tavoitteena on sijoittaa tuomioistuimet siten, että ne turvaavat oikeuden saatavuuden huomioon ottaen sekä väestön painopistealueet että maantieteelliset etäisyydet.

Tuomioistuimissa on tällä hetkellä käynnissä kiihtyvä sukupolvenvaihdos. Samanlaisesti valtion talouden tilanne on heikentymässä ja on varauduttava säästöihin ja henkilöstömäärän vähentämiseen myös tuomio-

istuinlaitoksessa. Niin hovi- kuin hallinto-oikeudetkin joutuvat siten tulevaisuudessa ratkaisemaan yhä monimutkaisempia asioita vähenevin henkilöstövoimavaroin. Tämä edellyttää, että tuomioistuimiin pystytään palkkaamaan mahdollisimman kyvykästä, osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä ja työmenetelmiä voidaan kehittää parhaalla mahdollisella tavalla.

Henkilöstön rekrytoinnin kannalta tuomioistuinten tulisi sijaita mahdollisimman veto-voimaisissa kaupungeissa, jotka tuomioistuintyön lisäksi voivat taata myös työntekijän perheelle hyviä työ- ja opiskelumahdollisuuksia sekä muita palveluita. Myös hyvät liikenneyhteydet tuomioistuinpaikkakunnalle parantavat rekrytointimahdollisuuksia. Niin ikään useamman riittävän suuren tuomioistuimen sijaitseminen samalla paikkakunnalla parantaa tuomioistuinten henkilöstön urakehitysmahdollisuuksia, mikä osaltaan houkuttelee hakeutumaan tuomioistuinten palvelukseen. Se myös mahdollistaa synergiaetujen hyödyntämisen esimerkiksi toimitila- ja henkilöstöjärjestelyissä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja tuomioistuinten sijainti

Hovi- ja hallinto-oikeusverkosto on aikanaan rakentunut hyvinkin pitkällä aikavälillä. Asioiden vaikeutuessa ja toisaalta asiamäärien vähentyessä on perusteltua tiivistää hovi- ja hallinto-oikeuksien rakennetta nykyaikaiselle oikeudenhoidolle asetettavat vaatimukset täyttävän riittävän vahvan tuomioistuinverkoston aikaan saamiseksi.

Hovioikeuksien asiamäärät ovat vähentyneet merkittävästi ja hallinto-oikeuksienkin asiamäärät kääntyneet laskuun. Osa tuomioistuinista on jäänyt niin henkilöstö- kuin asiamäärältäänkin varsin pieniksi. Pienissä tuomioistuimissa on jo asiamäärän vähyydestä johtuen hankala hankkia riittävää yleis- ja erityisasiantuntemusta. Pienien tuomioistuinyksiköiden on myös vaikeampi järjestää toimintaansa poikkeuksellisissa tilanteissa. Näin ollen on perusteltua vähentää tuomioistuinten määrää. Koska asiamäärien kehitymisestä pidemmällä aikavälillä ei vielä tässä vaiheessa ole riittävää tietoa, esitetään hovioikeuksia vähennettäväksi yhdellä ja hallin-

to-oikeuksia kahdella. Tuomioistuinten yhdistäminen olisi tarkoituksenmukaista kohdentaa pienempiin ja toisaalta maantieteellisesti sijainniltaan yhdistämiskelpoisiin yksiköihin. Tällä perusteella hovioikeuksien osalta yhdistyminen kohdennettaisiin Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuksiin. Hallinto-oikeuksien kohdalla yhdistyminen puolestaan kohdennettaisiin Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksiin sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksiin. Tuomioistuinten asiämäärien tasaamiseksi on tarpeellista tehdä myös joitakin tuomiopiirimuutoksia.

Yhdistyvien tuomioistuinten sijaintipaikka ja arvioitaessa on otettava huomioon nykyisten tuomiopiirien väestökehitys, sekä tuomioistuinten sijainti siten, että uusien laajempien tuomiopiirien oikeuspalvelut voidaan taata mahdollisimman hyvin. Sijaintipaikkaa arvioitaessa myös kaupunkien koko ja vetovoimaisuus työ- ja asuinpaikkoina on otettava huomioon.

Kouvolan ja Kuopion asema hovioikeuskaupunkina on väestön keskittymisen osalta melko tasavahva. Kuopio sijaitsee kuitenkin maantieteellisesti selvästi paremmin tuomiopiirin keskiössä. Lisäksi kun Hyvinkään käräjäoikeus siirrettäisiin Turun tai Helsingin hovioikeuden tuomiopiiriin, myös väestön painopistealueet keskittyisivät hieman enemmän nykyisen Itä-Suomen hovioikeuspiirin alueelle. Yhdistettävä hovioikeus esitetään siten sijoitettavaksi Kuopioon. Tämä on myös tuomioistuinten henkilöstön kannalta parempi vaihtoehto. Nykyisen Kouvolan hovioikeuden henkilöstöllä on paremmat mahdollisuudet sijoittua muun muassa pääkaupunkiseudun tuomioistuihin, mikäli heidän ei ole mahdollista siirtyä työskentelemään Kuopioon.

Myös Kouvolan ja Kuopion yhdistyvä hallinto-oikeus sijoitettaisiin Kuopioon. Tätä puoltaa se, että Kuopion hallinto-oikeus on nykyisin sekä asia- että henkilöstömäärältään suurempi. Tällä sijoittumisvaihtoehdolla Kuopioon muodostuu myös vahva käräjä-, hovi- ja hallinto-oikeuskeskittymä, jossa voidaan muun muassa toimitilojen osalta hyödyntää synergiaetuja.

Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksia yhdistettäessä hallinto-oikeus sijoitettaisiin Ouluun. Nykyisen Oulun hallinto-oikeuden

tuomiopiirin väestömäärä on nyt ja tulevaisuudessa selvästi suurempi kuin Rovaniemen. Lisäksi Oulu on Suomen kuudenneksi suurin kaupunki, jossa jo tällä hetkellä on suuri käräjäoikeus. Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilöstömäärä on lähes puolet pienempi kuin Oulun hallinto-oikeuden, joten tämä ratkaisu on myös henkilöstön sijoittamisen kannalta tarkoituksenmukaisempi.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Hovioikeudet

Esityksessä ehdotetaan hovioikeuslakia muutettavaksi siten, että nykyisiä hovioikeuksia vähennettäisiin yhdellä. Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet yhdistettäisiin Itä-Suomen hovioikeudeksi, jonka sijaintipaikaksi esitetään Kuopiota. Yleisiä ylioikeuksia olisivat siten Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet. Lisäksi säädettäisiin, että Itä-Suomen hovioikeudella on pysyvä istuntopaikka myös Kouvolassa.

Tuomioistuimia yhdistettäessä on otettava huomioon myös mahdolliset päällekkövirkojen päällekkäisyydet. Koska Itä-Suomen hovioikeuden presidentin virka on tällä hetkellä määräaikaaisesti hoidettuna, päällekkäisyyttä ei tältä osin synny. Myöskään osaston johtajina toimivien hovioikeuden laamannien osalta päällekkäisyyksiä ei tiettävästi käytännössä tule syntymään. Mikäli näin tapahtuisi, voisi hovioikeudessa väliaikaaisesti olla tavanomaista useampi osasto. Itä-Suomen hovioikeudessa tulee hovioikeuksien yhdistämisen jälkeen kuitenkin todennäköisesti olemaan kaksi kansliapäällikön virkaa, mistä syystä lakiin otettaisiin tätä tilannetta tarkoittava erityissäännös. Samalla hovioikeuslakiin otettaisiin yleissäännös hovioikeuden kansliapäälliköstä.

Hovioikeuksien asiämääriä on tarkoitus tasata myös tuomiopiirimuutoksilla. Hovioikeuksien tuomiopiirejä on tarkoitus muuttaa siten, että Kainuun käräjäoikeus siirtyisi Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiiristä Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin. Lisäksi Hyvinkään käräjäoikeus siirtyisi Turun tai Helsingin hovioikeuden tuomiopiiriin, kun se nykyisin kuuluu Kouvolan hovioikeuden

tuomiopiiriin. Valtioneuvoston asetusta hovioikeuksien tuomiopiireistä muutettaisiin vastaavasti.

Ehdotettujen muutosten myötä hovioikeuksien arvioidut asiamäärät muodostuisivat vuoden 2011 saapuneiden asioiden määrien perusteella arvioiden seuraaviksi:

Uusien hovioikeuspiirien arvioidut asiamäärät, taulukko 9, liite nro 5.

Hovioikeuksien yhdistäminen aiheuttaa lisäksi muutoksia tiettyihin erityislakeihin, joissa säädetään tuomioistuinten ja muiden viranomaisten alueellisesta toimivallasta hovioikeuspiireittäin. Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuksien yhdistymisen myötä uuden hovioikeuden tuomiopiirissä olisi useista toimivaltaisista kärjäoikeuksista käsittelemään merilaissa (674/1994) ja ryhmäkannelaissa (444/2007) tarkoitettuja asioita. Esityksessä ehdotetaan näitä lakeja muutettavan siten, että jatkossakin kussakin hovioikeuspiirissä olisi vain yksi näissä asioissa toimivaltainen kärjäoikeus.

Ehdotuksen mukaan merioikeusasioissa toimivaltaisena kärjäoikeutena uuden Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella säilyisi Etelä-Savon kärjäoikeus ja ryhmäkannelain mukaisissa asioissa Pohjois-Savon kärjäoikeus. Näin ollen Kymenlaakson kärjäoikeus ei jatkossa enää käsitteisi merioikeudellisia asioita eikä Päijät-Hämeen kärjäoikeus ryhmäkanteita. Molempien lakien mukaisten asioiden määrät ovat vähäisiä. Merioikeudellisia asioita on vuonna 2011 käsitelty Kymenlaakson kärjäoikeudessa yksi ja Etelä-Savon kärjäoikeudessa yhteensä kolme asiaa. Ryhmäkannelain mukaisia asioita ei ole käsitelty vielä lainkaan. Näin ollen asiallisen toimivallan muutoksella ei ole vaikutusta kärjäoikeuksien työmäärään. Etelä- ja Pohjois-Savon kärjäoikeuksien toimivallan säilyttämistä puoltaa niiden sijainti keskeisemmällä paikalla hovioikeuden tuomiopiirissä.

EU-maiden ja Pohjoismaiden välisestä yhteistyöstä säätävissä laeissa toimivaltaisiksi säädetyt kärjäoikeudet ja syyttäv viranomaiset säilyttäisivät jatkossakin toimivaltansa. Niiden toimialueet kuitenkin muuttuisivat hovioikeuksien yhdistämisestä johtuen. Ny-

kyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueelta tulevissa rikoksen johdosta tapahtuvissa luovuttamisasioissa toimivaltainen kärjäoikeus olisi jatkossa Pohjois-Savon kärjäoikeus, kun se nykyisin on Helsingin kärjäoikeus. Niin ikään eurooppalaisten omaisuuden jäädyttämispäätösten sekä todisteiden luovuttamismääräysten täytäntöönpanosta vastaisivat nykyisen Kouvolan hovioikeuspiirin alueelta tulevissa asioissa Itä-Suomen syyttäv virasto, jonka päätöksistä voisi hakea muutosta Pohjois-Savon kärjäoikeudelta ja edelleen Itä-Suomen hovioikeudelta. Nykyisin näissä asioissa toimivaltaisista ovat niin ikään Helsingin vastaavat viranomaiset.

3.3.2 Hallinto-oikeudet

Hallinto-oikeuksia ehdotetaan vähennettäväksi kahdella siten, että Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet yhdistetään ja yhdistetyn hallinto-oikeuden sijaintipaikaksi tulee Kuopio. Lisäksi Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet yhdistetään ja hallinto-oikeuden sijaintipaikaksi tulee Oulu. Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia olisivat siten Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Hämeenlinnan hallinto-oikeudella olisi lisäksi nykyisen lain mukaisesti istuntopaikka Jyväskylässä sekä Kuopion hallinto-oikeudella Mikkulissa ja Joensuussa. Lisäksi säädettäisiin, että Kuopion hallinto-oikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvolassa ja Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä. Hallinto-oikeuslakiin esitetään tehtäväksi yhdistymisen aiheuttamat muutokset.

Yhdistyvissä hallinto-oikeuksissa ei tule syntyään päällekkäisyyksiä ylituomarin virkojen osalta, koska ainoastaan Kuopion ja Rovaniemen hallinto-oikeuden ylituomarin virat ovat yhdistymisen tapahtuessa vakinaisesti täytettyjä. Hallinto-oikeuden jaoston puheenjohtajat määrää ylituomari hallinto-oikeuslain 13 a §:n mukaan määrääjäksi. Määräyksen voi myös peruuttaa painavasta syystä, jollaisena tuomioistuinten organisatiouudistusta voidaan pitää. Hallinto-oikeuden hallintopäällikkönä toimii ylituomarin tehtävään määräämä hallinto-oikeustuomari tai muu virkamies. Tuomiois-

tuinten yhdistyessä ylituomari antaa tehtävään tarvittaessa uuden määräyksen.

Hallinto-oikeuksien asiamäärien tasaamiseksi ja saman aluehallintoviranomaisen asioiden ohjautumiseksi samaan hallinto-oikeuteen on perusteltua siirtää Päijät-Hämeen maakunta Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin.

Rakenneuudistuksen jälkeen hallinto-oikeuksien arvioidut asiamäärät muodostuivat vuoden 2011 saapuneiden asioiden määrien perusteella arvioiden seuraaviksi:

Uusien hallinto-oikeuksien arvioidut asiamäärät, taulukko 10, liite nro 5.

Hallinto-oikeuksiin nykyisin keskitettyjen asioiden hajauttamista koskevat kysymykset arvioidaan erikseen. Hajauttamisratkaisuilla on mahdollista vielä tasata hallinto-oikeuksien asiamääriä.

Hallinto-oikeuksien yhdistämisen seurauksen on muutettava poronhoitajien sijaisapukokeilusta annettua lakia. Johtuen Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistymisestä, lakia on muutettava siten, että muutoksenhakuasioissa toimivaltainen hallinto-oikeus on jatkossa Oulun hallinto-oikeus.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Uudistus merkitsisi muutoksia hovioikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatioon. Kouvolan hovioikeuden, Kouvolan hallinto-oikeuden ja Rovaniemen hallinto-oikeuden vakinaiset viranhaltijat siirretään ja nimitetään uusien yhdistettyjen tuomioistuinten Itä-Suomen hovioikeuden sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuden vastaaviin virkoihin. Esitys merkitsisi Kouvolan hovioikeuden ja hallinto-oikeuden sekä Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilökunnan siirtymistä työskentelemään toiselle paikkakunnalle.

Tuomiopiirimuutoksista johtuen hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstöllä on mahdollisuuksia sijoittua virkasiirtojen kautta myös muihin hovi- ja hallinto-oikeuksiin kuin, mihin heidän virkansa lähtökohtaisesti tuomioistuimia yhdistettäessä siirtyisi. Virkasiirto-

mahdollisuuksia selvitetään hovi- ja hallinto-oikeuksissa laajemminkin.

Uudistusta toteutettaessa arvioidaan uudeleen myös organisaatiouudistuksen kohteena olevien tuomioistuinten henkilöstö- sekä toimitilaraheet. Tuomioistuinten yhdistymisen seurauksena voidaan hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstöä vähentää pidemmällä aikavälillä arviolta noin 20 henkilötyövuodella. Tämä on toteutettavissa hyödyntämällä nykyistä suurempien yksiköiden mahdollisuutta kehittää työmenetelmiään ja tuottavuuttaan sekä poistamalla päällekkäisiä toimintoja. Vähentäminen tehtäisiin sitä mukaan kuin eläköitymisen myötä tai muutoin vapautuu virkoja. Tästä aiheutuu noin 1–1,5 miljoonan euron vuotuiset säästöt henkilöstökustannuksissa siitä riippuen kohdenne- taanko vähennykset kanslia- vai lainkäyttöhenkilöstöön.

Tuomioistuinten yhdistymisestä saadaan aikaan myös toimitilasäästöjä. Yhdistettävien hovi- ja hallinto-oikeuden sijoittamisesta Kuopioon syntyy vuotuista säästöä yhdistämisen jälkeen runsas 450 000 euroa ja vuonna 2022, jolloin viimeistään nykyisen Kouvolan hallinto-oikeuden vuokrasopimus on päättynyt, hieman vajaat 700 000 euroa.

Niin ikään Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuden yhdistämisestä syntyisi vuotuista säästöä noin 135 000 euroa.

Lisäksi on varauduttava matkakäräjien ja suullisten käsittelyjen aiheuttamiin lisäkustannuksiin. Nykyisten asiamäärien perusteella laskien yhdistetyn Itä-Suomen hovioikeuden Kouvolaan tekemistä matkakäräjäistä aiheutuisi vuosittain noin 60 000–70 000 euron kustannukset. Hallinto-oikeuksien yhdistymisestä aiheutuisi yhteensä noin 20 000 euron kustannukset.

Myös tuomioistuinten henkilöstöön muutostilanteessa kohdistuvista tukitoimenpiteistä syntyisi jonkin verran kustannuksia.

Kaiken kaikkiaan yhdistymisestä aiheutuisi noin 2 miljoonan euron vuotuiset säästöt.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksien yhdistymisestä seuraa, että yhdistynyt tuomioistuin muodostuu kaksikieliseksi johtuen Kymenlaakson maakuntaan kuuluvan kaksi-

kielisen Pyhtään kunnan kuulumisesta yhdistyneen tuomioistuimen tuomiopiiriin. Tämä muuttaa kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia nykyisen Kuopion hallinto-oikeuden tuomareiden, esittelijöiden ja sivutoimisten asiantuntijajäsenten osalta. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) 12 §:n ja hallinto-oikeuslain 8 a §:n sekä 10 §:n mukaan kaksikielisen tuomioistuimen tuomareilla, esittelijöillä ja asiantuntijajäsenillä on oltava tuomiopiirin väestön enemmistön kielen eli suomen erinomaisen suullisen ja kirjallisen taidon lisäksi ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Lakiin tulisi ottaa siirtymäsäännös, jonka mukaan yksikielisen tuomioistuimen kelpoisuusvaatimuksia soveltaen virkaan nimitetyt hallinto-oikeustuomarit, hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenet ja esittelijät ovat kelpoisia toimimaan virassaan ja määräaikaisen viransijaisuutensa taikka asiantuntijatehtävänsä toimikauden loppuun saakka myös yhdistyneessä tuomioistuimessa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys ei vaikuttaisi olennaisesti kansalaisten tai oikeudenkäyntiasiamiesten asiointiin hovi- tai hallinto-oikeuksissa. Asioiden käsittely hovi- ja hallinto-oikeuksissa on pääkäsittelyä ja suullisia käsittelyjä lukuun ottamatta kirjallista. Itä-Suomen hovioikeus järjestäisi jatkossakin pääkäsittelyjä myös Kouvolassa, jonne jäisi pysyvä istuntopaikka. Hallinto-oikeuksilla puolestaan olisi pysyvät istuntopaikat myös Kouvolassa ja Rovaniemellä suullisten käsittelyjen järjestämiseksi. Pysyvillä istuntopaikoilla ei olisi tuomioistuinten kansliaa eikä henkilökuntaa, vaan tuomioistuimet järjestäisivät niissä tarvittaessa pääkäsittelyjä ja suullisia käsittelyjä. Tästä poiketen Itä-Suomen hovioikeudella on kuitenkin siirtymäkautena, enintään kuitenkin vuoden 2016 loppuun saakka, olla Kouvolassa henkilöstöä siellä järjestettävien pääkäsittelyjen hoitamiseksi. Estettä ei ole myöskään sille, etteivätkö hovi- ja hallinto-oikeudet voisi järjestää pääkäsittelyjä ja suullisia käsittelyjä myös muilla paikkakunnilla, kuten tähänkin saakka on menetelty. Videoneuvotteluyhteyksiä on tulevaisuudessa tarkoitus hyödyntää

pääkäsittelyissä ja suullisissa käsittelyissä nykyistä enemmän.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 23.6.2010 toimikunnan suunnittelemaan hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämistä. Toimikunnan tehtäväksi annettiin laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämiseksi siten, että tavoitteena on asiamäärältään ja rakenteeltaan mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet. Lisäksi toimikunnan tuli arvioida hovi- ja hallinto-oikeuksien sijaintipaikkakunnat.

Toimikunta jätti mietintönsä Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen (OMML 17/2011) maaliskuussa 2011. Toimikunta ehdotti, että tuomioistuinrakennetta kehitetään siten, että Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet yhdistetään uudeksi Itä-Suomen hovioikeudeksi, jonka toimipaikka sijoitetaan joko Kouvolaan tai Kuopioon. Toimikunta katsoi tekemänsä selvityksen perusteella, että sijoituspaikan osalta perusteet painottuvat Kouvolan puolelle. Toimikunta ehdotti edelleen muun ohella, että Hyvinkään käräjäoikeus siirretään Turun hovioikeuspiiriin ja että Kainuun käräjäoikeus siirretään Rovaniemen hovioikeuspiiriin.

Hallinto-oikeuksien osalta toimikunta ehdotti Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksien yhdistämistä sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistämistä. Toimikunta katsoi, että Itä-Suomessa hallinto-oikeuden sijoittumispaikkaa puoltavat seikat painottuvat Kuopioon ja Pohjois-Suomessa Ouluun. Lisäksi toimikunta ehdotti, että Päijät-Hämeen maakunta siirretään tuomioistuimia yhdistettäessä nykyisestä Kouvolan hallinto-oikeuden tuomiopiiristä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin.

Toimikunnan mietinnöstä järjestettiin laaja lausuntokierros. Lausunnot pyydettiin korkeimpien oikeuksien, hovi- ja hallinto-oikeuksien sekä niiden käräjäoikeuksien lisäksi, joiden tuomiopiirejä rakennemuutos koskisi, myös valtioneuvoston kansliasta, sisäasiainministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, laillisuusvalvojilta, valtakunnansyyttäjänvirastosta, valtakunnanvoudinvirastosta,

niiltä maakuntien liitoilta, aluehallintovirastoista ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, joiden aluetta asia koskisi. Lisäksi kuultiin Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen kaupunkia. Helsingin, Itä-Suomen, Kouvolan, Rovaniemen, Turun ja Vaasan oikeusapupiirien oikeusaputoimen johtajia, valtiontalouden tarkastusvirastoa, verohallintoa, Helsingin, Turun ja Lapin yliopistojen oikeustieteellisiä tiedekuntia, Julkiset oikeusavustajat ry:tä, Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry:tä, Suomen Asianajajaliittoa, Suomen Kuntaliitto ry:tä, Suomen Lakimiesliitto ry:tä, Suomen tuomariliitto ry:tä ja Veronmaksajain keskusliitto ry:tä. Lausunnoista on koottu lausuntotiivistelmä (OM 43/2011). Lausuntopalautteessa tuomioistuinverkoston tiivistämistä kannatettiin laajasti, joskin sitä myös vastustettiin erityisesti niiden lausunnonantajien keskuudessa, joihin toimikunnan tekemät ehdotukset kohdistuivat.

Lisäksi oikeusministeri vieraili talven 2011 ja kevään 2012 aikana kaikissa hovi- ja hallinto-oikeuksissa.

Oikeusministeriössä järjestettiin myös neuvottelu Itä-Suomen tuomioistuinten toimitilakustannusten arvioimiseksi eri sijoituspaikkavaihtoehtoisissa. Tähän neuvotteluun osallistuivat Itä-Suomen hovioikeuden, Kouvolan hovioikeuden, Kouvolan hallinto-oikeuden ja Kuopion hallinto-oikeuden edustajat.

Esitys on käsitelty aluehallinnon koordinaatiotyöryhmässä ja hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä, jotka ovat puoltaneet esitystä.

Yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut on käyty muutosten kohteena olevissa tuomioistuimissa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Tuomioistuinten yhdistäminen edellyttää valtion talousarviossa eriteltävien tuomarinvirkojen perustamista rakennemuutoksen kohteena oleviin hovi- ja hallinto-oikeuksiin. Tältä osin esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Hovioikeuslaki

1 §. Hovioikeudet. Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin nykyiseen tapaan yleisinä ylioikeuksina toimivat hovioikeudet. Rakenneuudistuksen jälkeen niitä olisivat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet. Pykälän 2 momentin sisältöä muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin Itä-Suomen hovioikeudelle pysyvä istuntopaikka Kouvolaan. Kouvolaan ei olisi tuomioistuimen kansliaa eikä henkilöstöä. Nykyinen 2 momentti siirrettäisiin 3 momentiksi ja siihen tehtäisiin lakitekniinen muutos johtuen siitä, että hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään nykyisin valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Hovioikeuden kansliapäällikkö. Lakiin otettaisiin vuonna 2000 tuomareiden nimityslain yhteydessä kumotun pykälän tilalle uusi 4 §, jossa säädettäisiin hovioikeuden kansliapäälliköstä. Nykyisin kansliapäälliköstä ei ole lain tasoista säännöstä, vaan hovioikeusasetuksen 3 §:ssä säädetään, että hovioikeudessa voi olla kansliapäällikön virka. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kansliapäällikön tehtävästä, kelpoisuusvaatimuksista ja nimityksestä.

Rakenneuudistuksen jälkeen Itä-Suomen hovioikeudessa olisi yhdistymisen seurauksena kaksi kansliapäällikön virkaa. Tästä syystä pykälän 2 momenttiin tulisi ottaa säännökset siitä, että poikkeuksellisesti virkoja voisi olla kaksi. Vain toiseen näistä kuuluisi toimiminen hovioikeuden kansliapäällikön tehtävässä. Sen, kumpi kansliapäällikön virassa olevista hoitaa hovioikeuden kansliapäällikön tehtävää päättää hovioikeuden presidentti, jolla on muutoinkin nimitysmoimivalta kansliapäällikön virkaan. Se, mitä laissa tai asetuksessa säädetään kansliapäälliköstä, koskisi vain kyseistä tehtävää hoitavaa henkilöä.

1.2 Hallinto-oikeuslaki

1 §. Hallinto-oikeudet. Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin alueelliset hallintuomiois-

tuimet. Uudistuksen jälkeen niitä olisivat Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.

Pykälän 2 momentissa olevaan luetteloon hallinto-oikeuksien pysyvistä istuntopaikoista lisättäisiin, että Kuopion hallinto-oikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvolaan ja Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä. Istuntopaikkakunnilla ei olisi tuomioistuimen kansliaa eikä henkilöstöä.

2 §. Tuomiopiirit. Pykälään tehtäisiin lakitekniinen muutos, johtuen siitä, että hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston päätöksen sijaan asetuksella.

1.3 Merilaki

21 luku 1 §. Merioikeudet. Pykälässä säädettäisiin merioikeuksina toimivista käräjäoikeuksista hovioikeuspiireittäin. Nykyisen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimivaltainen käräjäoikeus on Etelä-Savon käräjäoikeus ja Kouvolaan hovioikeuden tuomiopiirissä Kymenlaakson käräjäoikeus. Hovioikeuksien tuomiopiirin yhdistymisen seurauksena on tarkoituksenmukaista, että vain toinen näistä käräjäoikeuksista toimii jatkossa merioikeutena. Kymenlaakson käräjäoikeudessa on vuonna 2011 käsitelty yksi merioikeudellinen asia ja Etelä-Savon käräjäoikeudessa vastaavasti yhteensä kolme merioikeudellista asiaa. Ottaen huomioon meriasioissa toimivaltaisten alioikeuksien sijainnin on tarkoituksenmukaista, että Etelä-Savon käräjäoikeus on jatkossakin toimivaltainen käsittelemään merioikeudellisia asioita. Merilain kyseiseen pykälään tehtäisiin toimivaltaa koskevat muutokset. Kymenlaakson käräjäoikeus olisi kuitenkin toimivaltainen käsittelemään asian, joka on tullut vireille ennen tämän muutoslain voimaantuloa.

1.4 Ryhmäkannelaki

3 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälässä säädettäisiin nykyiseen tapaan ryhmäkanteita käsittelevistä käräjäoikeuksista hovioikeuspiireittäin.

Pykälän mukaan toimivaltainen käräjäoikeus on se, joka sijaitsee samassa tuomiopiirissä kuin se käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan ryhmäkanteessa tarkoitettuun vaatimukseen erikseen ajettuna. Nykyisen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimivaltainen käräjäoikeus on säännöksen mukaan Pohjois-Savon käräjäoikeus ja Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirissä Päijät-Hämeen käräjäoikeus. Säännöksen tarkoituksena on, että jokaisessa hovioikeuspiirissä on yksi toimivaltainen ryhmäkanteita käsittelevä käräjäoikeus. Näin ollen yhdistetyn hovioikeuden tuomiopiirissä tulee olla vain yksi kyseisissä asioissa toimivaltainen käräjäoikeus. Ryhmäkanteasioita käsittelevien käräjäoikeuksien sijainti huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että hovioikeuksien tuomiopiirien yhdistymisen jälkeen Itä-Suomen hovioikeuden hovioikeuspiirissä ryhmäkanteasioita käsittelee Pohjois-Savon käräjäoikeus. Pykälään tehtäisiin käräjäoikeuksien toimivaltaa koskevat muutokset. Päijät-Hämeen käräjäoikeus olisi kuitenkin toimivaltainen käsittelemään asian, joka on tullut vireille ennen tämän muutoslain voimaantuloa.

1.5 Laki poronhoitajien sijaisapukokelusta

10 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin muutoksenhausta Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) päätökseen. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistymisen seurauksena pykälää muutettaisiin niin, että valitus osoitettaisiin jatkossa Rovaniemen hallinto-oikeuden sijaan Oulun hallinto-oikeudelle. Lain voimaan tullessa vireillä olleet asiat siirtyisivät Oulun hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

1.6 Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa

5 §. Toimivaltaiset syyttäjät. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin syyttäjistä, jotka ovat toimivaltaisia käsittelemään laissa säädettyjä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Nykyisin Helsingin tai Kouvo-

lan hovioikeuden alueella sijaitsevan omaisuuden täytäntöönpanosta huolehtii Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä. Hovioikeuksien yhdistämisen seurauksena nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiristä tulevissa asioissa toimivaltainen olisi Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä eli Itä-Suomen syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä.

Lisäksi pykälässä luetellut käräjäoikeuden nimet muutettaisiin vastaamaan nykyisin käräjäoikeusuudistuksen mukaisia nimiä ja luettelo muodostettaisiin aakkosjärjestykseen perustuvaksi.

16 §. Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin käräjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia käsittelemään syyttäjän täytäntöönpanopäätöstä koskevia valituksia. Vastaavasti kuin edellä 5 §:n kohdalla on todettu syyttäjien toimivallasta, muutoksenhakuasioissa toimivaltainen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva käräjäoikeus olisi jatkossa Pohjois-Savon käräjäoikeus, joka käsittelee siten Itä-Suomen syyttäjänviraston päätöksistä tehtävät valitukset. Ennen lain voimaan tuloa tehtyyn syyttäjän päätökseen haettaisiin muutosta kuitenkin vanhan lain mukaisesti.

1.7 Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta

5 §. Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin syyttäjistä, jotka ovat toimivaltaisia käsittelemään laissa säädettyjä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Toimivaltaiset viranomaiset ovat samoja kuin edellä jäädyttämispäätösten täytäntöönpanoa koskevan lain kohdalla on todettu. Nykyisin Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella sijaitsevan todisteen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta huolehtii Helsingin käräjäoikeuden

tuomiopiirissä toimiva syyttäjä. Hovioikeuksien yhdistämisen seurauksena nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiristä tulevissa asioissa jatkossa toimivaltainen olisi Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä eli Itä-Suomen syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä.

Pykälän luettelo muutettaisiin lisäksi käräjäoikeuksien nimien perusteella aakkostetun mukaiseksi.

10 §. Muutoksenhaku. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käräjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia käsittelemään syyttäjän täytäntöönpanopäätöstä koskevia valituksia. Vastaavasti kuin edellä 5 §:n kohdalla on todettu syyttäjien toimivallasta, muutoksenhakuasioissa toimivaltainen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva käräjäoikeus olisi jatkossa Pohjois-Savon käräjäoikeus, joka käsittelee siten Itä-Suomen syyttäjänviraston päätöksistä tehtävät valitukset. Ennen lain voimaan tuloa tehtyyn syyttäjän päätökseen haettaisiin muutosta kuitenkin vanhan lain mukaisesti.

Luetteloon tehtäisiin lisäksi lakitekkinen muutos, jolla luettelo järjestettäisiin aakkosjärjestykseen perustuvaksi.

1.8 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

11 §. Toimivaltaiset tuomioistuimet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin käräjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia ratkaisemaan rikoksen johdosta tapahtuvaa EU-maiden välistä luovuttamista ja säilöön ottamista koskevat asiat. Nykyisin Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella kiinni otetun henkilön luovuttamisesta ja säilöön oton voimassa pitämisestä päättää Helsingin käräjäoikeus. Hovioikeuksien yhdistymisen seurauksena asioissa toimivaltainen käräjäoikeus olisi jatkossa Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva Pohjois-Savon käräjäoikeus. Ennen lain voimaan tuloa kiinniotetun henkilön asian käsittelee kuitenkin vanhan lain mukaan toimivaltainen käräjäoikeus.

1.9 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä

8 §. Toimivaltaiset tuomioistuimet. Vastaavasti kuin edellä kohdassa 1.8 on EU-maiden osalta todettu, pykälän 1 momentissa säädettäisiin käräjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia ratkaisemaan rikoksen johdosta tapahtuvaa Pohjoismaiden välistä luovuttamista ja säilöön ottamista koskevat asiat. Hovioikeuksien yhdistymisen seurauksena nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueelta tulevissa asioissa toimivaltainen käräjäoikeus olisi jatkossa uuden Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva Pohjois-Savon käräjäoikeus. Ennen lain voimaan tuloa kiinniotetun henkilön asian käsittelee kuitenkin vanhan lain mukaan toimivaltainen käräjäoikeus.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hovioikeuksien tuomiopiirijaon muutos toteutettaisiin muuttamalla hovioikeuksien tuomiopiireistä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ää. Muutoksen seurauksena Hyvinkään käräjäoikeus siirrettäisiin joko Turun tai Helsingin hovioikeuspiiriin. Kainuun käräjäoikeus siirrettäisiin Rovaniemen hovioikeuspiiriin. Yhdistetyn Itä-Suomen hovioikeuspiiriin kuuluisivat Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet. Muihin hovioikeuspiireihin ei tässä yhteydessä tulisi muutoksia.

Myös hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella, kun niitä koskeva sääntely on nykyisin toteutettu valtioneuvoston päätöksen tasoisesti. Hallinto-oikeuksien tuomiopiirit noudattaisivat nykyistä vastaavasti maakuntajakoja. Päijät-Hämeen maakunta siirrettäisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistymisessä Lapin maakunta siirtyisi Oulun hallinto-oikeuden tuomiopiiriin, jolloin sen tuomiopiiriin kuuluisivat Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat. Vastaavasti Kouvolan ja Kuopion

hallinto-oikeuksien yhdistyessä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnat siirtyisivät yhdistetyn Kuopion hallinto-oikeuden tuomiopiiriin, jolloin se muodostuisi kokonaisuudessaan Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnista.

Asetusten siirtymäsäännöksiin otettaisiin lisäksi säännökset siitä, miten muutoksenhaku kärjäoikeuden tai viranomaisen päätöksestä ohjautuu hovi- ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirien muuttuessa.

3 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Ehdotetut lait muuttavat hovi- ja hallinto-oikeuksien organisaatiota. Uudistus merkitsee sitä, että Kouvolan hovioikeuden ja Kouvolan hallinto-oikeuden sekä Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilöstö siirtyisi työskentelemään toiselle paikkakunnalle. Uudistuksen toimeenpano edellyttää myös toimitalajärjestelyitä. Tämän vuoksi tarvitaan riittävä aika lakien voimaantuloon valmistautumista varten. Lakeja ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Hovioikeuslain ja *hallinto-oikeuslain* muuttamista koskevien lakien siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vireillä olevien asioiden sekä henkilöstön siirtymistä yhdistyvien tuomioistuinten kesken. Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin lisäksi tuomareiden nimittämisessä noudatettavasta menettelystä.

Edellä yleisperusteluissa todetulla tavalla uudistuksen jälkeen yhdistetty Kuopion hallinto-oikeus olisi kaksikielinen, koska sen tuomiopiiriin kuuluisi Kymenlaakson maakuntaan kuuluva kaksikielinen Pyhtään kunta. Tästä syystä hallinto-oikeuslain muutoslakiin otettaisiin siirtymäsäännös hallinto-oikeustuomareiden, esittelijöiden sekä asiantuntijajäsenten kielitaitoa koskevasta kelpoisuusvaatimuksista. Siirtymäsäännöksen mukaan ennen tuomioistuinten yhdistymistä kielitaidoltaan kelpoinen henkilö olisi kelpoinen toimimaan vastaavassa virassa myös organisaatiouudistuksessa syntyvässä yhdistetyssä kaksikielisessä Kuopion hallinto-oikeudessa. Niin ikään ennen lain voimaantuloa määräaikaisessa virkasuhteessa tai asiantuntijajäsenenä toimiva olisi kelpoinen toimimaan uu-

dessä hallinto-oikeudessa vastaavassa tehtävässä määrääjän tai toimikauden loppuun. Kuopion hallinto-oikeuteen voidaan nimittää yksikielisen tuomioistuimen kielitaitoa edellyttävät kelpoisuusvaatimukset täyttävää määräaikaista henkilöstöä organisaatiouudistuksen voimaan tuloon saakka.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien yhdistymisen aiheuttamista muutoksista viranomaisten toimivaltaan otettaisiin siirtymäsäännökset kuhunkin muutoslakiin. Lähtökohtana on pidettävä sitä, että muutoslakien voimaan tullessa vireillä ollut asia voidaan käsitellä loppuun siinä tuomioistuimessa, jossa asia on vireillä. Näin ollen Kymenlaakson kärjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään merioikeudellisen asian, joka on tullut vireille ennen merilain muutoksen voimaantuloa. Niin ikään Päijät-Hämeen kärjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään ryhmäkannellaissa tarkoitettua asian, joka olisi tullut vireille ennen muutoksen voimaantuloa.

Eurooppalaisten päätösten täytäntöönpanoa koskevien lakien (lakiehdotukset 6–7) osalta on perusteltua, että muutoksenhaku syyttäjän ensiasteen ratkaisusta ohjautuu samassa hovioikeuspiirissä sijaitsevalle tuomioistuimelle. Näin ollen näiden lakien siirtymäsäännösten mukaan ennen muutoslain voimaan tuloa tehtyyn syyttäjän päätökseen haettaisiin muutosta vanhan lain mukaisesti. Tällöin nyt Kouvolan alueelta tulevissa asioissa toimivaltaisen Helsingin syyttäjänviraston ennen lain voimaan tuloa tekemään päätökseen haettaisiin muutosta Helsingin kärjäoikeudelta.

Vastaavasti olisi meneteltävä myös *rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevien lakien* (lakiehdotukset 8–9) kohdalla. Näin ollen ennen muutoslain voimaan tuloa kiinniotetun henkilön luovuttamista ja säilöön ottoa koskevan asian käsittelisi vanhan lain mukaan toimivaltainen kärjäoikeus eli nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueelta tulleissa asioissa Helsingin kärjäoikeus.

4 Säättämisyjärjestys

Suomen perustuslain 103 §:n mukaan tuomareilla on vahvempi virassapysymisoikeus kuin muilla virkamiehillä. Tuomaria ei voida

julistaa virkansa menettäneeksi muutoin kuin tuomioistuimen tuomiolla. Häntä ei saa myöskään ilman suostumustaan siirtää toiseen virkaan, ellei siirto aiheudu tuomioistuinlaitoksen uudelleen järjestämisestä. Koska ehdotuksessa on kysymys tuomioistuinlaitoksen uudelleen järjestämisestä, esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslain 17 §:ssä on turvattu henkilön kielelliset oikeudet. Sen mukaan jokaisella on oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Kielilailla (432/2003) on turvattu perustuslaissa säädettyjen kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 12 §:ssä säädetään tuomareiden suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista. Kielitaitovaatimukset eroavat yksikielisessä ja kaksikielisessä tuomioistuimessa. Tuomariksi nimitettävällä tulee olla tuomioistuimen tuomiopiirin väestön enemmistön kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä yksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä ymmärtämisen taito ja tyydyttävä suullinen taito.

Kaksikielisessä tuomioistuimessa kielitaitovaatimuksena on toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Edellä yleisperusteluissa todetulla tavalla Kuopion hallinto-oikeus on nykyisellään yksikielinen, mutta muuttuu tuomiopiirien yhdistämisen seurauksena kaksikieliseksi. Läkiin otettavien siirtymäsäännösten mukaan Kuopion hallinto-oikeuden tuomarit ovat kielitaitovaatimusten muututtua edelleen toimivaltaisista toimimaan tuomareina myös uudessa kaksikielisessä tuomioistuimessa. ”

Vaikka Kuopion hallinto-oikeuden tuomareilta on virkaan nimitettäessä edellytetty yksikielisessä tuomioistuimessa vaadittavaa kielitaitoa, heillä tosiasiallisesti on kaksikieliseen tuomioistuimeen nimitettävältä vaadittava kielitaito. Nyt kaksikielisessä Kouvolan hallinto-oikeudessa on käsitelty viimeisen kymmenen vuoden aikana vain kuusi alueen vähemmistön kielistä eli ruotsinkielistä asiaa. Tuomareiden tosiasiallinen kielitaito sekä ruotsinkielisten asioiden vähäinen määrä huomioon ottaen kielellisten oikeuksien on katsottava toteutuvan siirtymäsäännöksestä huolimatta..

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki hovioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hovioikeuslain (56/1994) 1 § sekä
lisätään lakiin siitä lailla 209/2000 kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § seuraavasti:

1 §

Hovioikeudet

Yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet.

Itä-Suomen hovioikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvola.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Hovioikeuden kansliapäällikkö

Hovioikeudessa voi olla kansliapäällikkö, joka huolehtii hovioikeuden hallinnosta. Kelpoisuusvaatimuksena kansliapäällikön virkaan on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Kansliapäällikön nimittää hovioikeuden presidentti.

Hovioikeuksien tuomiopiirejä yhdistämällä perustetussa Itä-Suomen hovioikeudessa voi tilapäisesti olla kaksi kansliapäällikön virkaa. Tällöin vain toiseen niistä kuuluu toimiminen hovioikeuden kansliapäällikön tehtävässä. Hovioikeuden presidentti määrää, kumpi viranhaltijoista hoitaa kansliapäällikön tehtä-

vää. Mitä laissa tai asetuksessa säädetään hovioikeuden kansliapäälliköstä, koskee kyseistä tehtävää hoitavaa kansliapäällikköä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvola hovioikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Itä-Suomen hovioikeudessa.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Kouvola hovioikeuden vakituisessa virassa olevan hovioikeuden presidentin sekä vakituisissa viroissa olevat hovioikeuksien laamannit ja hovioikeudenneuvokset vastaaviin virkoihin tällä lailla muodostettavaan Itä-Suomen hovioikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein oikeus.

Muun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Mitä muualla säädetään Kouvola hovioikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Itä-Suomen hovioikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**hallinto-oikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 1 ja 2 § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Hallinto-oikeudet

Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia ovat Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.

Hallinto-oikeuksilla on sijaintipaikkakuntansa lisäksi pysyvä istuntopaikka seuraavasti:

- 1) Hämeenlinnan hallinto-oikeudella Jyväskylässä;
 - 2) Kuopion hallinto-oikeudella Joensuussa, Kouvolassa ja Mikkelissä ja
 - 3) Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä.
- Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen.

2 §

Tuomiopiirit

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvolan hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäväksi Kuopion hallinto-oikeuteen ja Rovaniemen hallinto-oikeudessa käsiteltävänä olevat asiat Oulun hallinto-oikeuteen.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Rovaniemen hallinto-oikeuden vakituksessa virassa olevan ylituomarin ja

vakituksessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit vastaaviin virkoihin Oulun hallinto-oikeuteen. Kouvolan hallinto-oikeuden vakituksessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit nimitetään vastaaviin virkoihin Kuopion hallinto-oikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein hallinto-oikeus.

Muun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Sen estämättä, mitä hallinto-oikeuslain 5 §:n 1 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa säädetään hallinto-oikeustuomarin tai esittelijän virkaan vaadittavista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, tämän lain voimaan tullessa kyseiseen virkaan nimitettynä oleva on kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten osalta edelleen kelpoinen siihen virkaan, johon hänet on nimitetty, sekä vastaavaan virkaan siinä hallinto-oikeudessa, johon virka siirretään.

Tämän lain voimaan tullessa määräajaksi hallinto-oikeustuomariksi tai hallinto-oikeuden esittelijäksi nimitetty on kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten osalta kelpoinen vastaavaan virkasuhteeseen määräajan loppuun saakka myös yhdistymisen seurauksena syntyvässä Kuopion hallinto-oikeudessa. Sama koskee lain voimaan tullessa hallinto-oikeuden asiantuntijajäseniksi määrättyjä heidän toimikautensa loppuun saakka.

Määräaikaiseksi tuomariksi, esittelijäksi tai asiantuntijajäseneksi yksikieliseen Kuopion hallinto-oikeuteen voidaan nimittää viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013 päättyväksi määräajaksi henkilö, joka täyttää laissa säädetyt kelpoisuusvaatimukset muilta osin kuin tuomiopiirin toisen kielen tyydyttävän suullisen taidon osalta.

Mitä muualla laissa säädetään Kouvolan hallinto-oikeudesta ja Rovaniemen hallinto-oikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Kuopion hallinto-oikeutta ja Oulun hallinto-oikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merilain (674/1994) 21 luvun 1 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 234/1995 ja 1754/2009, seuraavasti:

21 luku

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

1 §

Merioikeudet

Toimivaltaiset alioikeudet (*merioikeudet*) jutuissa ja asioissa, jotka on ratkaistava tämän lain mukaan, ovat hovioikeuspiireittäin seuraavat:

Turun hovioikeuspiiri: Ahvenanmaan käräjäoikeus ja Varsinais-Suomen käräjäoikeus;

Vaasan hovioikeuspiiri: Pohjanmaan käräjäoikeus;

Itä-Suomen hovioikeuspiiri: Etelä-Savon käräjäoikeus;

Helsingin hovioikeuspiiri: Helsingin käräjäoikeus ja

Rovaniemen hovioikeuspiiri: Oulun käräjäoikeus.

Meriselitystä, 4 luvun mukaista aluksen takavarikkoa sekä 18 luvun 21 ja 22 §:ssä tarkoitettuja asioita käsiteltäessä tuomioistuin

on päätösvaltainen, kun siinä on merioikeuden puheenjohtaja yksin.

Käsiteltäessä 1 ja 2 momentissa mainittuja juttuja ja asioita tulee kahden meriasioita tuntevan ja niihin perehtyneen esteettömän henkilön olla tuomioistuinta avustavina asiantuntijoina läsnä tuomioistuimessa. Asiantuntijoiden läsnäolo ei kuitenkaan ole tarpeellista, milloin merioikeuden puheenjohtaja asian vähäisen merkityksen tai sen laadun vuoksi näin päättää.

Merioikeus määrää kaksivuotiskaudeksi meriasiantuntijat ja heille neljä varamiestä. Kukaan ei ilman laillista estettä voi kieltäytyä tehtävästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 21 luvun 1 §:ssä säädetään, Kymenlaakson käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olleen merilaissa (674/1994) tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

4.

Laki**ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ryhmäkannelain (444/2007) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 1758/2009, seuraavasti:

3 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Ryhmäkanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Näistä toimivaltainen on käräjäoikeus samassa hovioikeuspiirissä kuin se käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan johonkin ryhmäkanteena esitetyistä vaatimuksista erikseen ajettuna.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, Päijät-Hämeen käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olleen ryhmäkannelaissa (444/2007) tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki**poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) 10 § seuraavasti:

10 §

Muutoksenhaku

Melan päätöksestä saa valittaa Oulun hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Melan on oikaistava päätöksensä, jos se hyväksyy valituksen kaikilta osin. Muussa tapauksessa Melan on toimitettava valituskirjelmä, lausuntonsa sekä asiassa kertyneet asiakirjat viipymättä ja viimeistään 30 päivän

kuluessa valitusajan päättymisestä Oulun hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa vireillä ollut asia siirtyy Rovaniemen hallinto-oikeudesta Oulun hallinto-oikeuteen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

Laki**omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain (540/2005) 5 § ja 16 §, sellaisena kuin niistä on 16 § osaksi laeissa 1762/2009 ja 830/2011, seuraavasti:

5 §

Toimivaltaiset syyttäjät

Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten erityisestä syystä 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

3 luku

Muutoksenhaku

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saat-
 taa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen kärjäoikeuden käsiteltäväksi. Kärjäoikeuden on viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan muuten soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön vakuustakavarikosta säädetyssä järjestyksessä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosot-
 tokaareissa säädetään.

Toimivaltainen kärjäoikeus 1 ja 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa on:

1) Helsingin kärjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai to-

diste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin päätöksistä saa valittaa hovioikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

7.

Laki

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta annetun lain (729/2010) 5 § ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 10 § osaksi laissa 831/2011, seuraavasti:

2 luku

Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

- 1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 2) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 3) Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 4) Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on

toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

- 1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 2) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on kärjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, kärjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös kärjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettu päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt kärjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimistoisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

8.

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (12863/2003) 11 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1760/2009 ja 1174/2011 seuraavasti:

Toimivaltaiset viranomaiset

11 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

- 1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9.

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä
annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 8 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1761/2009 ja 1175/2011, seuraavasti:

Toimivaltaiset viranomaiset

8 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Jollei tässä laissa toisin säädetä, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muu-

ten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

1.

Laki**hovioikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hovioikeuslain (56/1994) 1 § sekä
lisätään lakiin siitä lailla 209/2000 kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Hovioikeudet**Hovioikeudet*

Yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, *Kouvolan* ja Rovaniemen hovioikeudet.

Yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin (*kumottu*) ja Rovaniemen hovioikeudet.

Itä-Suomen hovioikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvolaissa.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä määrätään valtioneuvoston päätöksellä.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä *säädetään* valtioneuvoston *asetuksella*.

4 §

Hovioikeuden kansliapäällikkö

*Hovioikeudessa voi olla kansliapäällikkö, joka huolehtii hovioikeuden hallinnosta. Kel-
 poisuusvaatimuksena kansliapäällikön vir-
 kaan on soveltuva ylempi korkeakoulututkin-
 to. Kansliapäällikön nimittää hovioikeuden
 presidentti.*

*Hovioikeuksien tuomiopiirejä yhdistämällä
 perustetussa Itä-Suomen hovioikeudessa voi
 tilapäisesti olla kaksi kansliapäällikön vir-
 kaa. Tällöin vain toiseen niistä kuuluu toi-
 mivinen hovioikeuden kansliapäällikön teh-
 tävässä. Hovioikeuden presidentti määrää,
 kumpi viranhaltijoista hoitaa kansliapäälli-
 kön tehtävää. Mitä laissa tai asetuksessa
 säädetään hovioikeuden kansliapäälliköstä,
 koskee kyseistä tehtävää hoitavaa kanslia-
 päällikköä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvolaan ho-

vioikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Itä-Suomen hovioikeudessa.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Kouvolan hovioikeuden vakituisessa virassa olevan hovioikeuden presidentin sekä vakituisissa viroissa olevat hovioikeuksien laamannit ja hovioikeudenneuvokset vastaaviin virkoihin tällä lailla muodostettavaan Itä-Suomen hovioikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein oikeus.

Muun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Mitä muualla säädetään Kouvolan hovioikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Itä-Suomen hovioikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**hallinto-oikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 1 ja 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

1 §

1 §

*Hallinto-oikeudet**Hallinto-oikeudet*

Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia ovat Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudella on lisäksi pysyvä istuntopaikka Jyväskylässä sekä Kuopion hallinto-oikeudella Mikkeliissä ja Joensuussa.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen.

Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia ovat *Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.*

Hallinto-oikeuksilla on sijaintipaikkakuntansa lisäksi pysyvä istuntopaikka seuraavasti:

1) *Hämeenlinnan hallinto-oikeudella Jyväskylässä;*

2) *Kuopion hallinto-oikeudella Joensuussa, Kouvolassa ja Mikkeliissä ja*

3) *Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä.*
Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen.

2 §

2 §

*Tuomiopiirit**Tuomiopiirit*

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston päätöksellä.

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston *asetuksella.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvolan hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäväksi Kuopion hallinto-oikeuteen ja Rovaniemen hallinto-oikeudessa käsiteltävänä olevat asiat Oulun hallinto-oikeuteen.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000)

mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Rovaniemen hallinto-oikeuden vakituksessa virassa olevan ylituomarin ja vakituksessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit vastaaviin virkoihin Oulun hallinto-oikeuteen. Kouvolan hallinto-oikeuden vakituksessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit nimitetään vastaaviin virkoihin Kuopion hallinto-oikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein hallinto-oikeus.

Muun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Sen estämättä, mitä hallinto-oikeuslain 5 §:n 1 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa säädetään hallinto-oikeustuomarin tai esittelijän virkaan vaadittavista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, tämän lain voimaan tullessa kyseiseen virkaan nimitettynä oleva on kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten osalta edelleen kelpoinen siihen virkaan, johon hänet on nimitetty, sekä vastaavaan virkaan siinä hallinto-oikeudessa, johon virka siirretään.

Tämän lain voimaan tullessa määräajaksi hallinto-oikeustuomariksi tai hallinto-oikeuden esittelijäksi nimitetty on kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten osalta kelpoinen vastaavaan virkasuhteeseen määräajan loppuun saakka myös yhdistymisen seurauksena syntyvässä Kuopion hallinto-oikeudessa. Sama koskee lain voimaan tullessa hallinto-oikeuden asiantuntijajäseniksi määrättyjä heidän toimikautensa loppuun saakka.

Määräaikaiseksi tuomariksi, esittelijäksi tai asiantuntijajäseneksi yksikieliseen Kuopion hallinto-oikeuteen voidaan nimittää viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013 päättyväksi määräajaksi henkilö, joka täyttää laissa säädetyt kelpoisuusvaatimukset muilta osin kuin tuomiopiirin toisen kielen tyydyttävän suullisen taidon osalta.

Mitä muualla laissa säädetään Kouvolan hallinto-oikeudesta ja Rovaniemen hallinto-oikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Kuopion hallinto-oikeutta ja Oulun hallinto-oikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merilain (674/1994) 21 luvun 1 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 234/1995
 ja 1754/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 luku

21 luku

**Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeuden-
 käynti merioikeusjutuissa**

**Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeuden-
 käynti merioikeusjutuissa**

1 §

1 §

Merioikeudet

Merioikeudet

Toimivaltaiset alioikeudet (*merioikeudet*)
 jutuissa ja asioissa, jotka on ratkaistava tämän
 lain mukaan, ovat hovioikeuspiireittäin seu-
 raavat:

Turun hovioikeuspiiri: Ahvenanmaan kärä-
 jäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus;

Vaasan hovioikeuspiiri: Pohjanmaan kärä-
 jäoikeus;

Itä-Suomen hovioikeuspiiri: Etelä-Savon
 kärjäoikeus;

Helsingin hovioikeuspiiri: Helsingin kärä-
 jäoikeus;

Kouvolan hovioikeuspiiri: Kymenlaakson
 kärjäoikeus;

Rovaniemen hovioikeuspiiri: Oulun käräjä-
 oikeus.

Meriselitystä, 4 luvun mukaista aluksen ta-
 kavarikkoa sekä 18 luvun 21 ja 22 §:ssä tar-
 koitettuja asioita käsiteltäessä tuomioistuin on
 päätösvaltainen, kun siinä on merioikeuden
 puheenjohtaja yksin.

Käsiteltäessä 1 ja 2 momentissa mainittuja
 juttuja ja asioita tulee kahden meriasioita tun-
 tevan ja niihin perehtyneen esteettömän hen-
 kilön olla tuomioistuinta avustavina asiantun-
 tijoina läsnä tuomioistuimessa. Asiantuntijoi-
 den läsnäolo ei kuitenkaan ole tarpeellista,
 milloin merioikeuden puheenjohtaja asian
 vähäisen merkityksen tai sen laadun vuoksi
 näin päättää.

Toimivaltaiset alioikeudet (*merioikeudet*)
 jutuissa ja asioissa, jotka on ratkaistava tä-
 män lain mukaan, ovat hovioikeuspiireittäin
 seuraavat:

Turun hovioikeuspiiri: Ahvenanmaan kärä-
 jäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus;

Vaasan hovioikeuspiiri: Pohjanmaan kärä-
 jäoikeus;

Itä-Suomen hovioikeuspiiri: Etelä-Savon
 kärjäoikeus;

Helsingin hovioikeuspiiri: Helsingin kärä-
 jäoikeus ja
 (kumottu)

Rovaniemen hovioikeuspiiri: Oulun kärä-
 jäoikeus.

Meriselitystä, 4 luvun mukaista aluksen ta-
 kavarikkoa sekä 18 luvun 21 ja 22 §:ssä tar-
 koitettuja asioita käsiteltäessä tuomioistuin
 on päätösvaltainen, kun siinä on merioikeu-
 den puheenjohtaja yksin.

Käsiteltäessä 1 ja 2 momentissa mainittuja
 juttuja ja asioita tulee kahden meriasioita tun-
 tevan ja niihin perehtyneen esteettömän hen-
 kilön olla tuomioistuinta avustavina asiantun-
 tijoina läsnä tuomioistuimessa. Asiantunti-
 joiden läsnäolo ei kuitenkaan ole tarpeellista,
 milloin merioikeuden puheenjohtaja asian
 vähäisen merkityksen tai sen laadun vuoksi
 näin päättää.

Merioikeus määrää kaksivuotiskaudeksi meriasiantuntijat ja heille neljä varamiestä. Kukaan ei ilman laillista estettä voi kieltäytyä tehtävästä.

Merioikeus määrää kaksivuotiskaudeksi meriasiantuntijat ja heille neljä varamiestä. Kukaan ei ilman laillista estettä voi kieltäytyä tehtävästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 21 luvun 1 §:ssä säädetään, Kymenlaakson käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olleen tässä laissa tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

4.

Laki**ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ryhmäkannelain (444/2007) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 1758/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Toimivaltainen tuomioistuin

Ryhmäkanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, *Päijät-Hämeen* ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Näistä toimivaltainen on käräjäoikeus samassa hovioikeuspiirissä kuin se käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan johonkin ryhmäkanteena esitetyistä vaatimuksista erikseen ajettuna.

Ryhmäkanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon (*kumottu*) ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Näistä toimivaltainen on käräjäoikeus samassa hovioikeuspiirissä kuin se käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan johonkin ryhmäkanteena esitetyistä vaatimuksista erikseen ajettuna.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, Päijät-Hämeen käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olleen tässä laissa tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki**poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) 10 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Melan päätöksestä saa valittaa Rovaniemen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Melan on oikaistava päätöksensä, jos se hyväksyy valituksen kaikilta osin. Muussa tapauksessa Melan on toimitettava valituskirjelmä, lausuntonsa sekä asiassa kertyneet asiakirjat viipymättä ja viimeistään 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä Rovaniemen hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Melan päätöksestä saa valittaa *Oulun* hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Melan on oikaistava päätöksensä, jos se hyväksyy valituksen kaikilta osin. Muussa tapauksessa Melan on toimitettava valituskirjelmä, lausuntonsa sekä asiassa kertyneet asiakirjat viipymättä ja viimeistään 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä *Oulun* hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa vireillä ollut asia siirtyy Rovaniemen hallinto-oikeudesta Oulun hallinto-oikeuteen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

Laki**omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain (540/2005) 5 § ja 16 §, sellaisena kuin niistä on 16 § osaksi laeissa 1762/2009 ja 830/2011, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

5 §

*Toimivaltaiset syyttäjät**Toimivaltaiset syyttäjät*

Jäädyttämis päätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin *tai Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Kuopion käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella;

4) Tampereen käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten erityisestä syystä 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Jäädyttämis päätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin (*kumottu*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella;

3) *Pirkanmaan* käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) *Pohjois-Savon* käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten erityisestä syystä 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella jäädyttämis päätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

3 luku

Muutoksenhaku

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saat-
taa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n
1 momentissa tarkoitetun päätöksen käräjäoi-
keuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on
viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi.
Asian käsittelyssä noudatetaan muuten sovel-
tuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n
2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön
vakuustakavarikosta säädettyssä järjestykses-
sä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista
saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosotto-
kaaressa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 ja 2 momen-
tissa tarkoitetussa tapauksessa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoite-
tuista päätöksistä saa valittaa hovioikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuim toisin määrää.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

3 luku

Muutoksenhaku

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saat-
taa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n
1 momentissa tarkoitetun päätöksen käräjäoi-
keuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on
viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi.
Asian käsittelyssä noudatetaan muuten sovel-
tuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n
2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön
vakuustakavarikosta säädettyssä järjestykses-
sä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista
saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosotto-
kaaressa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 ja 2 momen-
tissa tarkoitetussa tapauksessa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin (*kumottu*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoite-
tuista päätöksistä saa valittaa hovioikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuim toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

7.

Laki

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (729/2010) 5 § ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 10 § osaksi laissa 831/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa

Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa

5 §

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Pohjois-Savon kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pirkanmaan kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin (*kumottu*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 mo-

varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai *Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on käräjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, käräjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös käräjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen

mentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin (*kumottu*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on käräjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, käräjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös käräjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen

tehnyt käräjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

tehnyt käräjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

8.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (12863/2003) 11 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1760/2009 ja 1174/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Toimivaltaiset viranomaiset

11 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksen mukaisena.

Ehdotus

Toimivaltaiset viranomaiset

11 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin (*kumottu*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksen mukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 8 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1761/2009 ja 1175/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimivaltaiset viranomaiset

Toimivaltaiset viranomaiset

8 §

8 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Jollei tässä laissa toisin säädetä, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin tai *Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin (*kumottu*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.